

European Union

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, and Government Of Ireland.
Bu proje Avrupa Birliği, Norveç MFA ve İrlanda Yardımları ile ortaklaşa finanse edilmektedir.

Conflict in Turkey: Context, Applicable Law, and the Search for a Solution

Dr. Edel Hughes

June 2019, England

Türkiye’de Çatışma: Bağlam, İlgili Kanunlar ve Çözüm Arayışı

Haziran 2019, İngiltere

Dr. Edel Hughes

DPI | Democratic
Progress
Institute

**Conflict in
Turkey: Context,
Applicable Law,
and the Search
for a Solution**

Dr. Edel Hughes

June 2019, England

**Türkiye’de Çatışma:
Bağlam, İlgili
Kanunlar ve
Çözüm Arayışı**

Haziran 2019, İngiltere

Dr. Edel Hughes

Published by *Yayınlayan*

Democratic Progress Institute *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

11 Guilford Street *11 Guilford Street*

London WC1N 1DH *London WC1N 1DH*

www.democraticprogress.org *www.democraticprogress.org*

info@democraticprogress.org *info@democraticprogress.org*

+ 44 (0) 20 7405 3835 + 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © **Medya Production Center**

First Published, 16 March 2020 *İlk Baskı, 16 Mart 2020*

ISBN – 978-1-911205-49-4 *ISBN – 978-1-911205-49-4*

© **DPI – Democratic Progress Institute** *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.
Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

*DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.
Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108*

*Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir.
Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.*

CONTENTS

About The Author	6
Foreword	8
Summary	10
Introduction	12
I. Conflict in Turkey: An Overview	14
II. The Classification Questions	18
III. Towards a Political Solution	62
Conclusion	66
DPI Aims and Objectives	68
Board Members	71
Council of Experts	75

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında	7
Önsöz	9
Özet	11
Giriş	13
I. Türkiye'deki Çatışmaya Genel Bakış	15
II. Sınıflandırmaya Dair Sorular	19
III. Siyasi Bir Çözüme Doğru	63
Sonuç	67
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	69
Yönetim Kurulu Üyeleri	71
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	75

ABOUT THE AUTHOR

Dr. Edel Hughes

is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

YAZAR HAKKINDA

Dr. Edel Hughes

Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

FOREWORD

This report was prepared by Dr Edel Hughes. The author is a lecturer in law at the National University of Ireland, Galway.

The report provides an overview of the legal parameters of the Kurdish conflict in Turkey through outlining the applicable international humanitarian and human rights law. On addressing the conflict and applicable law, it then provides an outline of how the attempts at resolution have unfolded thus far. The author highlights the contested nature of both the legal and political parameters of the conflict, noting that even categorising the Kurdish issue in Turkey as a 'conflict', rather than as an 'insurgency' or as 'terrorist' violence, for example, is significant and would draw criticism from some quarters.

In considering the legal classification of conflict in Turkey, the author details the considerations that may amount to determination of a non-international or international armed conflict, or indeed both, for the purposes of international humanitarian law and also provides a discussion of the relevant applicable international human rights law. The author concludes that although the period between 2009 and 2015 was the most hopeful recent phase in moving towards a negotiated settlement to the conflict, the current political situation in Turkey does not preclude a return to the search for a political solution to a conflict that, she argues can only be solved by addressing the difficult questions underpinning it.

DPI wishes to thank the author for this engaging report, which provides a timely overview of the legal parameters of the Kurdish issue in Turkey, as well as of the attempts at a resolution to date. The views and opinions expressed in the report remain those of the author and do not necessarily reflect the official position of DPI.

Sincerely,

Kerim Yıldız

*Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute*

ÖNSÖZ

Bu rapor Dr. Edel Hughes tarafından hazırlanmıştır. Yazar, İrlanda Galway Ulusal Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Rapor, yürürlükteki uluslararası insancıl ve insan hakları hukukunun ana hatlarını çizerek Türkiye'deki Kürt çatışmasının yasal parametrelerine genel bir bakış sunmaktadır. Çatışma ve uygulanabilir yasalar hakkında çözüm önerilerinin şimdiye kadar nasıl ortaya çıktığını özetliyor. Yazar, Türkiye'deki Kürt meselesini 'ayaklanma' veya 'terörist' şiddet olarak değilde 'çatışma' olarak sınıflandırmanın (önemli ve bazı çevreler tarafından eleştirilecek olmasına rağmen) çatışmanın yasal ve politik parametrelerinin tartışmalı doğasını vurguluyor.

Türkiye'deki çatışmanın yasal sınıflandırmasını göz önünde bulunduran yazar, uluslararası insancıl hukuk amaçları çerçevesinde uluslararası veya uluslararası olmayan bir silahlı çatışmanın veya her ikisinin de belirlenmesine yol açabilecek hususları detaylandırmakta ve ayrıca ilgili uygulanabilir insan hakları hukukunun bir tartışmasını sunmaktadır.

Yazar, 2009-2015 yılları arasındaki dönemin müzakere edilmiş bir çatışma çözümüne doğru ilerlemenin en umut verici aşaması olmasına rağmen, Türkiye'deki mevcut siyasi durumun bir çatışmaya siyasi çözüm arayışına dönüşü olanaksız kılmadığı sonucuna varıyor ancak bu sorunun temelde yatan zor soruları ele alarak çözülebileceğini savunuyor.

DPI, Türkiye'deki Kürt meselesinin yasal parametrelerine ve bugüne kadar alınan çözüm önerilerine güncel genel bir bakış sağlayan bu ilgi çekici rapor için yazara teşekkür eder. Raporda ifade edilen görüşler yazarın görüşleri olup, DPI'nin resmi konumunu yansıtmamaktadır.

Kerim Yıldız

*İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü*

SUMMARY

This report, prepared by Dr Edel Hughes, lecturer in law at the National University of Ireland, Galway, provides an overview of the legal parameters of the Kurdish conflict in Turkey through outlining the applicable international humanitarian and human rights law. On addressing the conflict and applicable law, it then provides an outline of how the attempts at resolution have unfolded thus far. The report highlights the contested nature of the conflict – the ‘meta-conflict’ – and notes that irrespective of how we choose to define it, political violence of varying degrees of intensity has been a feature of the southeast Turkey landscape since the mid 1980s.

Section I explores the historical background to the conflict and outlines the transformation it has undergone in recent years whereas section II turns to the question of how we classify conflict, noting that how we talk discuss and classify conflict matters for a multiplicity of reasons, not just related to law, but also to questions that are inherently political. The importance of the distinction between international and non-international armed conflict from the point of view of the applicable law is discussed, as is the importance of customary international law in the governance of non-international armed conflicts. In categorising the Kurdish conflict in Turkey, the author addresses the view prevalent in the literature that there exists in Turkey a non-international armed conflict, and notes the repeated views of successive Turkish administrations that the situation amounts to one of insurgency/terrorism, with measures taken in response classed as counter-terrorism.

Section II also addresses the cross border military operations into northern Iraq to target PKK bases and in so-called ‘hot pursuit’ of PKK members, which continue to be a feature of the conflict and which have been justified in international law by Turkish administrations as the invocation of the State’s right of self-defence under Article 51 of the Charter of the United Nations. In considering Turkey’s cross-border military operations and how this relates to the categorisation of the conflict with the PKK, the author also notes that, in recent years, the situation has been further complicated by Turkish military involvement in Syria, which, the State claims, are conducted on the basis of self-defence against a threat of terrorism. A brief overview of the international (and regional) human rights law that applies in Turkey is also provided here.

Section III outlines the most recent attempts at a resolution to the conflict, noting that the period between 2009 and 2015 was the most hopeful recent phase in moving towards a negotiated settlement to the conflict. The report concludes that although the difficulties in re-starting the Turkish solution process that has been shelved since 2015 and negotiating a solution to the Kurdish conflict are numerous, the current political situation in Turkey does not preclude a return to the search for a political solution.

ÖZET

İrlanda Galway Ulusal Üniversitesi’nde öğretim üyesi olan Dr Edel Hughes tarafından hazırlanan bu rapor, Türkiye’deki Kürt meselesine dair yasal parametrelere uygun uluslararası insancıl ve insan hakları hukukunun ana hatlarını çizerek konuya dair genel bir bakış sunmaktadır. Yazar ayrıca çatışma ve uygulanabilir yasalar ışığında Kürt meselesi bağlamında şu ana kadar geliştirilen çözüm önerilerini ele almaktadır. Rapor, çatışmanın tartışmalı doğasını - ‘meta-çatışmayı’ vurgulamakta ve onu nasıl tanımlayacağımızdan bağımsız olarak, yoğunluk dereceleri değişen siyasi şiddetin 1980’lerin ortalarından beri Türkiye’nin güneydoğu bölgesindeki durumun bir özelliği olduğunu belirtmektedir.

I. Bölüm çatışmanın tarihsel arka planını ele almakta ve son yıllarda geçirdiği dönüşümü özetlemekte, II. Bölüm ise sadece hukuksal açıdan değil, aynı zamanda doğası gereği politik olan soruları da içeren birçok nedenden ötürü çatışma konularını nasıl tartışıp sınıflandırdığımıza dikkat çekerek çatışmayı nasıl tanımlamak gerektiği sorusuna yönelmektedir. Uluslararası olmayan silahlı çatışmaların yönetiminde geleneksel uluslararası hukukun öneminin yanı sıra uluslararası ve uluslararası olmayan silahlı çatışmalar arasındaki ayrımın uygulanabilir hukuk açısından önemi de tartışılmaktadır. Türkiye’deki Kürt çatışmasını kategorize ederken yazar, literatürde Türkiye’de uluslararası olmayan bir silahlı çatışmanın var olduğu görüşüne değinmekte ve birbirini izleyen Türk hükümetlerinin, durumun ayaklanma / terörizm olduğu yönündeki tekrar eden görüşlerini ve terörle mücadele diye sınıflandırılan önlemleri ele almaktadır.

II. Bölüm ayrıca, çatışmanın bir özelliği olmaya devam eden ve Türkiye hükümetleri tarafından uluslararası hukukta Birleşmiş Milletler Şartı’nın 51. maddesi uyarınca devletin kendini savunma hakkına dayanarak gerekçelendirilen PKK üslerini hedef almak ve PKK üyelerinin ‘sıcak takibi’ amacıyla Kuzey Irak’taki sınır ötesi askeri operasyonlarını da ele almaktadır. Türkiye’nin sınır ötesi askeri operasyonları ve bunun PKK ile çatışmanın sınıflandırılmasıyla nasıl ilgili olduğunu göz önünde bulunduran yazar, son yıllarda Türkiye’nin terör tehdidine karşı kendini savunma iddiası temelinde yürüttüğü Suriye’ye askeri müdahalesiyle durumun daha da karmaşık hale geldiğini belirtmektedir. Burada, ayrıca Türkiye’de geçerli olan uluslararası (ve bölgesel) insan hakları hukukuna dair kısa bir bilgi de verilmektedir.

III. Bölüm, 2009-2015 yılları arasındaki dönemin, müzakere edilen bir çözüme doğru atılan en umut verici aşama olduğuna dikkat çekerek, çatışma çözümü yolundaki son girişimleri özetlemektedir. Rapor, 2015 yılından bu yana rafa kaldırılan çözüm sürecine yeniden başlamanın zorlukları ve Kürt meselesine dair çözüm arayışlarının çokluğuna rağmen Türkiye’deki mevcut siyasi durumun siyasi çözüm arayışına geri dönüşü engellediği sonucuna varılmaktadır.

INTRODUCTION

The Kurdish conflict in Turkey has been the subject of much academic commentary, both on the nature of the conflict itself, as well as potential solutions. How we categorise the conflict, perhaps even describing the situation as a ‘conflict’, rather than an ‘insurgency’ or as ‘terrorist’ violence, for example, can be significant. Regardless of how we choose to define it, political violence of varying degrees of intensity has been a feature of the southeast Turkey landscape since the mid 1980s. During this period there have been a number of attempts at State level to address some of the issues considered to underpin the violence. But a conclusive settlement remains elusive to date. The purpose of this manual is to provide a succinct overview of the legal parameters of the conflict through outlining the applicable international humanitarian and human rights law. On addressing the conflict and applicable law, it then aims to provide an outline of how the attempts at resolution have unfolded thus far.

GİRİŞ

Türkiye’deki Kürt çatışmasının hem bizzat kendisi ve doğası hem de olası çözümleri üzerine akademide çok yazılıp çizildi. Çatışmayı nasıl sınıflandırdığımız, hatta ‘ayaklanma’ veya ‘terörizm’den ziyade ‘çatışma’ olarak nitelememiz bile bir anlam taşıyor aslında. Durumu nasıl tanımlarsak tanımlayalım, Türkiye’nin güneydoğusunda 1980’lerin ortasından beri yoğunluğu kâh artan kâh azalan ama hep devam eden bir siyasal şiddet atmosferi var. Bu süreç boyunca şiddetin altında yattığı düşünülen kimi meseleleri ele almak adına devlet düzeyinde kimi girişimler oldu. Fakat günümüzde hâlen nihai bir çözüme varılabilmiş değil. Bu rehberin amacı, ilgili uluslararası insancıl hukuk ve insan hakları hukuku kanunlarına değinerek, çatışmanın hukuki parametrelerine dair kapsayıcı bir özet sunmaktır. Çatışma ve ilgili kanunlar konusu ele alındıktan sonra, günümüze kadar gerçekleştirilen çözüm girişimlerinin nasıl sonuçlandığına değinilecektir.

I. CONFLICT IN TURKEY: AN OVERVIEW

The use of political violence in Turkey has a long history but we can perhaps trace the modern phase of the conflict in the southeast to the formation of the *Partiya Karkerên Kurdistan* (Kurdistan Workers' Party (PKK)) in the 1970s and its use of violent methods from the mid 1980s onwards. In 1974 the founder of the PKK, Abdullah Öcalan, who has been imprisoned since his capture in 1999, was working in the Ankara Higher Education Union and it was through this work, it is suggested, that he was provided “with the foundations of an ideological, political and strategic outlook”.⁽¹⁾ In 1974 he met with other militant Kurdish nationalists to draw up a plan for the formation of a distinctly Kurdish leftist organization, unaffiliated with Turkish leftist groups, the first step in the formation of a movement known initially as *Ulusal Kurtuluş Ordusu* (National Liberation Army), of which Öcalan was elected as leader. Initially the group was an ideological one, with a revolutionary youth wing formed with the aim of attracting Kurdish youths and intellectuals. The organisation would, in time, evolve into a political party – the PKK (Kurdistan Workers' Party), which was officially formed on 27 November 1978, declaring itself the “new organization of the proletariat of Kurdistan”.⁽²⁾ During the period between 1978 and 1980 the party reorganised itself and refined its politics, to allow the group to become a “political force”.⁽³⁾ Following a military coup d'état in 1980, martial rule was imposed in southeast Turkey and subsequently extended throughout the country. Concessions that had been granted the Kurds under the 1961 Constitution were annulled with the new 1982 Constitution and with escalating violence in the aftermath of the coup, the situation was deemed so grave that at this time almost two-thirds of the Turkish army was deployed in the southeast.⁽⁴⁾ By 1984 the PKK had declared a war of national liberation against the Turkish state.

(1) PJ White *Primitive Rebels or Revolutionary Modernizers?: The Kurdish National Movement in Turkey* (Zed Books Ltd London 2000) 134.

(2) C More *Les Kurdes Aujourd'hui: Mouvement National et Partis Politiques* (Éditions L'Harmattan Paris 1984) 188, reprinted in White (n 2) 136.

(3) PJ White *Primitive Rebels or Revolutionary Modernizers?: The Kurdish National Movement in Turkey* (Zed Books Ltd London 2000) 134.

(4) J Allain *International Law in the Middle East: Closer to Power than Justice* (Ashgate Publishing Ltd England 2004) 31.

I. TÜRKİYE'DEKİ ÇATIŞMAYA GENEL BAKIŞ

Türkiye'de siyasal şiddetin köklü bir geçmişi var; fakat Güneydoğu'daki çatışmanın modern evresini tetikleyen, 1970'lerde *Partiya Karkerên Kurdistan*'ın (Kürdistan İşçi Partisi/PKK) kurulması ve 1980'lerin ortasından itibaren şiddet kullanmaya başlaması oldu. PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan 1974 yılında Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği'nde (ADYÖD) çalışıyordu; “ideolojik, siyasi ve stratejik görüşlerinin temelini de bu esnada edindiği” söylenir.⁽¹⁾ 1974'te diğer militan Kürt milliyetçileriyle bir araya gelen Öcalan, Türk solcu gruplarla bağlantısı olmayan Kürt bir sol örgüt kurmak için harekete geçti. Bu sayede *Ulusal Kurtuluş Ordusu*'nun kurulmasına yönelik ilk adım atıldı ve Öcalan lider olarak seçildi. Bu, esasen ideolojik bir grup ve devrimci gençlik kanadı, Kürt gençlerini ve entelektüellerini cezbetmek amacıyla kurulmuştu. Zaman içinde bu örgüt siyasi bir partiye, yani resmen 27 Kasım 1978'de kurulan ve kendini “Kürdistan proletaryasının yeni örgütü” ilan eden PKK'ya dönüştü.⁽²⁾ 1978 – 1980 arası parti kendini yeniden düzenledi ve politikalarını netleştirdi; böylece grup, “siyasi bir güç” hâline geldi.⁽³⁾ 1980 askeri darbesinin ardından Güneydoğu'da ilan edilen askeri yönetim, tüm ülkeyi kapsayacak şekilde genişletildi. 1961 Anayasası'nın Kürtlere verdiği haklar, 1982 Anayasası'yla yok edildi; darbenin ardından şiddet olaylarının da artması üzerine durumun ciddi olduğuna kanaat getirilerek zamanın Türk ordusunun neredeyse üçte ikisi Güneydoğu'da konuşlandırıldı.⁽⁴⁾ 1984 itibarıyla PKK, Türk devletine karşı bir ulusal özgürlük savaşı ilan etmişti.

Çatışmanın tarihi arka planını tüm boyutlarıyla ele almak bu rehberin kapsamını aşmayı gerektirecektir;⁽⁵⁾ bununla birlikte, Türkiye'deki Kürt sorununun bütünüyle bir güvenlik meselesi hâline getirildiği ve yakın döneme kadar devlet tarafından sadece terör ve ayrılıkçılık problemi gibi ele alındığı söylenebilir. Şunu da belirtmeliyiz ki PKK Avrupa Birliği (AB), NATO ve ABD'nin, bunların yanı sıra dünya-

(1) PJ White *Primitive Rebels or Revolutionary Modernizers?: The Kurdish National Movement in Turkey* (Zed Books Ltd London 2000) 134.

(2) C More *Les Kurdes Aujourd'hui: Mouvement National et Partis Politiques* (Éditions L'Harmattan Paris 1984) 188, reprinted in White (n 2) 136.

(3) PJ White *Primitive Rebels or Revolutionary Modernizers?: The Kurdish National Movement in Turkey* (Zed Books Ltd London 2000) 134.

(4) J Allain *International Law in the Middle East: Closer to Power than Justice* (Ashgate Publishing Ltd England 2004) 31.

Although a full consideration of the historical background to the conflict is beyond the scope of this manual,⁽⁵⁾ Turkey's Kurdish question has in large part been securitised and treated almost exclusively by the State as a terrorist problem and separatist threat, at least until relatively recently. The PKK, it should be noted, is designated as a proscribed terrorist organisation by the European Union (EU), the North Atlantic Treaty Organisation (NATO), and the United States, as well as by a number of other States across the world. As well as the human cost of a violent conflict that has spanned four decades and cost approximately 40,000 lives, the economic costs in dealing with the conflict have been enormous. Between 1984 and 1999 alone, the Turkish government spent 160 billion dollars in attempting to defeat the PKK, deployed 360,000 troops and a 40-50,000 strong police force in urban areas and established approximately 62,000 village guards to counter the PKK.⁽⁶⁾ What Sarihan characterises as the 'second period' of the conflict (between 2004 and 2010), however, is notable for the change in approach at State level with a lessening of the intensity of armed struggle against the PKK precipitated by the full lifting of the state of emergency in 2002 that had been in place in ten majority Kurdish provinces.⁽⁷⁾

In recent years the Kurdish conflict in Turkey has undergone a multi-layered radical transformation. These changes relate to both parties to the conflict; on the Kurdish side there has been a transformation of approach to the conflict and a fundamental shift both in terms of 'demands' and the methodology through which the relevant actors seek to realise those demands. From the point of view of the State, a gradual change in approach, arguably first signalled under the Özal presidency, and accelerated for a period under AK Party leadership that signalled a change in tactics, has been underpinned by a "slow retreat from an official discourse that sees Turkish identity as a monolithic entity."⁽⁸⁾ Thus, a scenario in which a more nuanced view of the Kurdish question is taken, with it treated as something other than simply a terrorist problem, has slowly evolved, despite the setbacks and challenges that have beset the resolution process since the breakdown of the PKK ceasefire in July 2015 and the shelving of the process.

(5) For a comprehensive treatment of the historical background to the conflict see K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 4-28.

(6) A Sarihan 'The Two Periods of the PKK Conflict: 1984-1999 and 2004-2010' in F Bilgin and A Sarihan (eds.) *Understanding Turkey's Kurdish Question* (Lexington Books, UK: 2013) 89-103, 94.

(7) Ibid, 95.

(8) See 'DPI 'Turkey "On the Ground" Assessment: January-September 2014', September 2014, 17. Available at <https://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2014/10/DPI-Turkey-OnTheGround-Assessment-Jan-Sep-141.pdf>

nın çeşitli yerlerindeki kimi diğer devletlerin yasaklı terör örgütleri listesinde yer alıyor. Kırk yıldır devam eden ve yaklaşık 40000 kişinin ölümüne sebep olan bu şiddetli çatışmanın insani maliyetine ek olarak devasa bir ekonomik maliyeti de var. Sırf 1984 – 1999 arasında Türk devleti PKK'ya yenebilmek için 160 milyar dolar harcadı, 360000 asker ve şehirlerde 40 – 50000 kadar polis görevlendirildi, PKK'yla mücadele kapsamında yaklaşık 62000 korucu görevlendirildi.⁽⁶⁾ Sarihan'ın çatışmanın "ikinci dönemi" olarak tanımladığı 2004 – 2010 arasında ise devletin yaklaşımındaki değişiklik dikkat çekiyor: 2002'de on Kürt ilindeki OHAL'in tamamen kaldırılmasıyla başlayarak PKK'ya karşı yürütülen silahlı mücadelenin yoğunluğu azaldı.⁽⁷⁾

Türkiye'deki Kürt çatışması yakın geçmişte kökten ve çok boyutlu bir değişim geçirdi. Değişim, çatışmanın iki tarafında da var; Kürt tarafında çatışmaya yaklaşımda bir dönüşüm yaşandı, buna ek olarak hem taleplerde hem de alakalı aktörlerin bu talepleri gerçekleştirmek için kullandıkları metodolojide kökten bir değişim gerçekleşti. Devletin yaklaşımı ise kademeli olarak değişti; işaretleri ilk olarak Özal'ın cumhurbaşkanlığında verilen bu değişim, AK Parti yönetiminde bir müddet hızlanarak devam etti; bu taktik değişikliğine bağlı olarak "Türk kimliği-ni yekpare bir kavram olarak gören resmi söylemden yavaş yavaş uzaklaşıldı."⁽⁸⁾ Dolayısıyla PKK ateşkesinin Temmuz 2015'te sonlanmasından ve sürecin rafa kaldırılmasından bu yana yaşanan sorunlar ve zorluklara rağmen, Kürt sorununa daha nüanslı yaklaşan ve sadece bir terör problemi olmaktan öte değerlendiren bir yaklaşım da yavaş yavaş ortaya çıktı.

(5) Çatışmanın tarihi arka planına dair kapsamlı bir değerlendirme için bkz: K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 4-28.

(6) A Sarihan 'The Two Periods of the PKK Conflict: 1984-1999 and 2004-2010' in F Bilgin and A Sarihan (eds.) *Understanding Turkey's Kurdish Question* (Lexington Books, UK: 2013) 89-103, 94.

(7) Ibid, 95.

(8) Bkz 'DPI 'Turkey "On the Ground" Assessment: January-September 2014', September 2014, 17. Kaynak: <https://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2014/10/DPI-Turkey-OnTheGround-Assessment-Jan-Sep-141.pdf>

II. THE CLASSIFICATION QUESTIONS

A number of issues arise in considering the legal parameters of the conflict between the PKK and the Turkish State. Broadly, how we talk about and classify conflict matters for a multiplicity of reasons, not just related to law but also to questions that are inherently political. As Gross and Ní Aoláin note, “[t]here are consequentialist, utilitarian, transparency, and efficiency reasons to call the status of a state as being in a situation of war, state of emergency, or undeclared emergency at any given point (or as moving between these positions).”⁽⁹⁾ The legal questions continue to be somewhat controversial – when, for example, does political violence reach the level required to be classified as an armed conflict and, assuming the threshold of armed conflict has been reached, does international human rights law continue to apply during the conflict or is it superseded by international humanitarian law – which would become the so-called *lex specialis*?⁽¹⁰⁾ Following from this, the manner in which international human rights law applies in armed conflict continues to be a matter of debate. Although the general rule is that in non-international armed conflicts human rights law applies in parallel with international humanitarian law, as Wilmschurst notes, “the exact relationship between these two branches of international law and the extent of the extraterritorial application of human rights law are given different descriptions by international courts, States and commentators.”⁽¹¹⁾ Additionally, the Kurdish conflict leads to discussion around the division between international and non-international armed conflict in international humanitarian law given the regular cross-border operations in Iraq as well as more recent military action in Syria. The following sections will look in greater detail at each of these key areas.

⁽⁹⁾ O Gross and F Ní Aoláin ‘The Rhetoric of War: Words, Conflict, and Categorization Post-9/11’ (2014) 24.2 Cornell Journal of Law and Public Policy 242-289, 272.

⁽¹⁰⁾ The Latin term *lex specialis derogat legi generali*, abbreviated to *lex specialis* means that more specific rules will prevail over more general rules and is used in this context to describe the relationship between international humanitarian law and international human rights law.

⁽¹¹⁾ E Wilmschurst ‘Introduction’ in E Wilmschurst (ed) *International Law and the Classification of Conflicts* (OUP: Oxford, 2012) 3.

II. SINIFLANDIRMAYA DAİR SORULAR

PKK ve Türkiye devleti arasındaki çatışmanın hukuki parametreleri bağlamında gündeme gelen bir dizi mesele mevcut. Genel anlamda baktığımızda çatışmayı nasıl tanımladığımız ve sınıflandırdığımız, çeşitli sebeplerden dolayı önemlidir; bu sebepler de sadece hukuki değil, aynı zamanda siyasidir. Gross ve Ní Aoláin’in belirttiği gibi, “Verili bir noktada bir devleti savaşta, olağanüstü hâlde veya ilan edilmemiş bir olağanüstü hâlde (veya bunların arasında bir yerde) olarak tanımlamanın sonuççu, faydacı, şeffaflığa ve etkinliğe yönelik sebepleri vardır”.⁽⁹⁾ Bu bağlamdaki hukuki az ya da çok tartışmalı olmaya devam etmektedir; örneğin siyasal şiddet hangi noktada silahlı çatışma olarak tanımlanmayı gerekli kılacak seviyeye ulaşır ve silahlı çatışma eşiği aşıldığında uluslararası insan hakları hukuku geçerli olmaya devam eder mi, yoksa yerini sözde özel düzenleme (*lex specialis*)⁽¹⁰⁾ olan uluslararası insancıl hukuka mı bırakır? Buradan hareketle, uluslararası insan hakları hukukunun silahlı çatışmalara nasıl uygulanacağı tartışılan bir konu olmaya devam etmektedir. Genel kural, uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda uluslararası insancıl hukuka paralel olarak insan hakları hukukunun da işleyeceği yönünde olsa da, Wilmschurst’ün dediği gibi, “uluslararası hukukun bu iki dalı arasındaki ilişkinin kesin doğası ve insan hakları hukukunun sınır ötesi geçerlilik kapsamı, uluslararası mahkemeler, devletler ve yorumcular tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır.”⁽¹¹⁾ Buna ek olarak Kürt sorunu, Irak’ta düzenli olarak yapılan sınır ötesi operasyonlar ve yakın zamanda Suriye’de gerçekleşen askeri operasyonlar sebebiyle, uluslararası insani hukukta uluslararası ve uluslararası olmayan silahlı çatışmalar arasında yapılan ayrıma dair tartışmalara sebep olmaktadır. İlerleyen bölümlerde bu alanlar tek tek ele alınacaktır.

⁽⁹⁾ O Gross and F Ní Aoláin ‘The Rhetoric of War: Words, Conflict, and Categorization Post-9/11’ (2014) 24.2 Cornell Journal of Law and Public Policy 242-289, 272.

⁽¹⁰⁾ Latince tabir *lex specialis derogat legi generali*, *lex specialis* olarak kısaltılıp, özel hükümlerin genel hükümlere göre öncelik sahibi olduğunu ifade eder; bu bağlamda ise uluslararası insancıl hukukla uluslararası insan hakları hukuku arasındaki ilişkiyi betimlemek için kullanılmaktadır.

⁽¹¹⁾ E Wilmschurst ‘Introduction’ in E Wilmschurst (ed) *International Law and the Classification of Conflicts* (OUP: Oxford, 2012) 3.

i. INTERNATIONAL V NON-INTERNATIONAL ARMED CONFLICT

The question of distinguishing between international and non-international armed conflicts is fundamental due to the fact that enormous differences exist between the law applicable to the two types of armed conflict. The Geneva Conventions of 1949, the Hague Conventions that preceded them, and the 1977 Additional Protocol I to the Geneva Conventions apply to international armed conflicts. These treaties outline a detailed body of rules relating to the conduct of hostilities (known as 'Hague Law'), as well as rules relating to the protection of those who do not take part, or no longer take part, in hostilities (known as 'Geneva Law'). Common Article 2 of the Geneva Conventions of 1949 provides the demarcation for the existence of an international armed conflict: "[t]he present Convention shall apply to all cases of declared war or of any other armed conflict which may arise between two or more of the High Contracting Parties even if the state of war is not recognized by one of them. The Convention shall also apply to all cases of partial or total occupation of the territory of a High Contracting Party, even if the said occupation meets with no armed resistance." Thus, as confirmed by the International Committee of the Red Cross (ICRC), an international armed conflict exists whenever there is recourse to armed force between two or more States. The threshold for determining the existence of an international armed conflict is, according to the ICRC, "fairly low" and issues such as "duration and intensity are generally not considered to enter the equation."⁽¹²⁾

With regard to non-international armed conflicts on the other hand, the treaty rules applicable are greatly reduced. Non-international armed conflicts are governed by Common Article 3 of the 1949 Geneva Conventions, Additional Protocol II of 1977 and article 8(2)(c) and (e) of the Statute of the International Criminal Court. The determination of the existence of a non-international armed conflict is considerably less straightforward than an international conflict. As the ICRC notes, in the absence of a clear definition of a non-international armed conflict in common Article 3 of the Geneva Conventions, "it is widely accepted that two conditions must be fulfilled before it can be said that, for the purposes of IHL applicability, such a conflict exists: (1) the fighting must occur between governmental armed forces and the forces of one or more non-State armed

⁽¹²⁾ International Committee of the Red Cross 'International humanitarian law and the challenges of contemporary armed conflicts' Geneva, October 2015, 8. Available at <https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-challenges-contemporary-armed-conflicts>

i. ULUSLARARASI VE ULUSLARARASI OLMAYAN SİLAHLI ÇATIŞMALAR

Uluslararası ve uluslararası olmayan silahlı çatışmaları birbirinden ayırt edebilmek, bu iki tür silahlı çatışmaya uygulanan kanunlar arasında çok büyük farklılıklar olması sebebiyle elzemdir. 1948 Cenevre Sözleşmeleri, bunların önceleyen Lahey Sözleşmeleri ve Cenevre Sözleşmelerinin 1977 tarihli 1. Ek Protokolü, uluslararası silahlı çatışmalarda geçerli olan belgelerdir. Bu antlaşmalar, ("Lahey Hukuku" olarak bilinen) düşmana zarar verme yöntemlerine ve savaş hâline dahil olmayan veya artık dahil olmayan kişilerin korunmasına dair ("Cenevre Hukuku" olarak bilinen) detaylı bir kurallar bütünü tanımlamaktadır. 1949 Cenevre Sözleşmelerinin ortak 2. maddesi, uluslararası silahlı çatışma eşiğini tanımlar: "İşbu Sözleşme harp ilânında yahut iki veya müteaddit Yüksek Akit Taraf arasında çıkabilecek silahlı anlaşmazlık halinde, harp hali bunlardan biri tarafından tanınmasa dahi uygulanacaktır. Sözleşme, aynı zamanda, Yüksek Akit Taraflardan birinin topraklarının kısmen veya tamamen işgali halinde, bu işgal hiç bir askerî mukavemetle karşılanmasa dahi uygulanacaktır." Dolayısıyla Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin (ICRC) de onayladığı üzere, iki ya da daha fazla devlet arasında silahlı güç kullanıldığı durumlarda uluslararası silahlı çatışmanın var olduğu kabul edilmektedir. Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne göre uluslararası silahlı çatışmanın varlığını tespit etme eşiği "oldukça düşük" olup "süre ve yoğunluk gibi kriterler genelde hesaplara dahil edilmemektedir."⁽¹²⁾

Öte yandan, uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda uygulanabilecek antlaşma kurallarının sayısı oldukça azdır. Uluslararası olmayan silahlı çatışmalara 1949 Cenevre Sözleşmelerinin ortak 3. maddesi, 1977 2. Ek Protokolü ve Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünün 8. Maddesinin (2)(c) ve (e) fıkraları uygulanmaktadır. Uluslararası olmayan silahlı çatışmaların tespiti, uluslararası çatışmalara kıyasla çok daha karmaşıktır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin de belirttiği gibi, Cenevre Sözleşmelerinin ortak 3. maddesinde uluslararası olmayan silahlı çatışmanın net bir şekilde tanımlanmaması sebebiyle, "Uluslararası insancıl hukukun geçerliliği bağlamında böylesi bir çatışmanın mevcut olup olmadığını tespit etmek için yaygın olarak gözetilen iki koşul vardır: (1) çatışmanın devletin silahlı güçleriyle belirli bir örgütlülük düzeyine erişmiş bir ya da birden fazla devlet dışı silahlı grubun arasında, ya da bizzat bu devlet dışı silahlı gruplar arasında

⁽¹²⁾ International Committee of the Red Cross 'International humanitarian law and the challenges of contemporary armed conflicts' Geneva, October 2015, 8. Kaynak: <https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-challenges-contemporary-armed-conflicts>

groups having a certain level of organization, or between such armed groups; and (2) the armed confrontation must have reached a certain threshold of intensity.”⁽¹³⁾ In recent years there have been numerous calls for the two types of armed conflict – international and non-international – to be treated with the same legal rules and the distinction is certainly being eroded, “such that there is now greater, though by no means complete, unity in the law applicable to these two forms of conflict.”⁽¹⁴⁾ As Akande notes, there are two main ways in which the distinction between international and non-international armed conflict is being eroded; first, recent treaties govern the conduct of participants in an armed conflict which apply to all situations of armed conflict, without distinguishing between international and non-international. These include the Biological Weapons Convention 1972, the Chemical Weapons Convention 1993, the Convention Prohibiting Anti-Personnel Land Mines 1997, the Second Protocol to the Hague Convention of 1954 for the Protection of Cultural Property 1999 and the 2001 amendment which extends the Convention on Conventional Weapons and its protocols to non-international armed conflicts.

The second reason for this erosion – and arguably the more important one – is that it is argued that customary international law now provides for a broader set of rules governing non-international armed conflicts and fills the gaps left by treaty law such that the gulf between international and non-international armed conflicts is much less significant today. This, as highlighted by Akande, was the position taken by the Appeals Chamber of the ICTY in the *Tadić (Appeal on Jurisdiction)* case when it stated that: “Notwithstanding ... limitations, it cannot be denied that customary rules have developed to govern internal strife. These rules ... cover such areas as protection of civilians from hostilities, in particular from indiscriminate attacks, protection of civilian objects, in particular cultural property, protection of all those who do not (or no longer) take active part in hostilities, as well as prohibition of means of warfare proscribed in international armed conflicts and ban of certain methods of conducting hostilities.”⁽¹⁵⁾

⁽¹³⁾ International Committee of the Red Cross ‘International humanitarian law and the challenges of contemporary armed conflicts’ Geneva, October 2015, 8. Available at <https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-challenges-contemporary-armed-conflicts>

⁽¹⁴⁾ D Akande ‘Classification of Armed Conflicts: Relevant Legal Concepts’ in E Wilmshurst (ed) *International Law and the Classification of Conflicts* (Oxford: OUP, 2012) 35.

⁽¹⁵⁾ *Prosecutor v Tadić*, IT-94-1-AR72, Decision on Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction (Appeals Chamber), 2 October 1995, para 127. Cited in D Akande ‘Classification of Armed Conflicts: Relevant Legal Concepts’ in E Wilmshurst (ed) *International Law and the Classification of Conflicts* (OUP: Oxford, 2012) 35.

gerçekleşmesi ve (2) silahlı çatışmanın belli bir yoğunluk eşliğini aşmış olması.”⁽¹³⁾ Geçtiğimiz yıllarda bu iki tür silahlı çatışmanın (uluslararası ve uluslararası olmayan) aynı hukuki kurallara tabi olması yönünde talepler artmaya başladı ve bu ayrım gitgide belirsizleşiyor, “öyle ki şu anda bu iki tür çatışmaya uygulanan kanunlar arasında mutlak olmasa da gitgide artan düzeyde bir örtüşme var.”⁽¹⁴⁾ Akande’nin belirttiği gibi, uluslararası ve uluslararası olmayan silahlı çatışmaların arasındaki ayrımın belirsizleşmesi, temelde iki şekilde gerçekleşiyor: ilk olarak, yakın tarihli antlaşmalar, silahlı çatışmalardaki tarafların davranışlarını düzenlerken bunu uluslararası veya uluslararası olmayan ayrımı yapmadan, tüm silahlı çatışma durumlarında geçerli olacak şekilde yapıyor. Bunlara örnek olarak 1972 Biyolojik Silahlar Sözleşmesi, 1993 Kimyasal Silahlar Sözleşmesi, 1997 Anti-Personel Mayınların Yasaklanması Sözleşmesi, 1999 Silahlı Çatışma Durumunda Kültürel Varlığın Korunması Lahey Sözleşmesine ek İkinci Protokol ve Konvansiyonel Silahlar Sözleşmesinin ve protokollerinin kapsamını uluslararası olmayan silahlı çatışmaları da kapsayacak biçimde genişleten 2001 Gözden Geçirmesi verilebilir.

Bu belirsizleşmenin ikinci ve muhtemelen daha önemli sebebi ise, uluslararası teamül hukukunun günümüzde uluslararası olmayan silahlı çatışmaları düzenlemek adına daha geniş bir kurallar bütünü sunduğu ve antlaşma kanunlarından geriye kalan boşlukların bu şekilde doldurulduğu, bunun sonucu olarak da uluslararası ve uluslararası olmayan silahlı çatışmalar arasındaki farkın günümüzdeki öneminin epey azaldığı yönündeki görüştür. Akande’nin de altını çizdiği üzere bu, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin Temyiz Dairesi’nin *Tadić (Yargı Yetkisi Temyizi)* davasında aldığı konumdur: “Kısıtlamalar... bir yana, iç çatışmaları düzenleyen teamül kurallarının geliştiği inkâr edilemez. Bu kurallar... sivillerin çatışmadan, özellikle de ayrım gözetmeyen saldırılardan korunması, sivil nesnelere, özellikle kültürel malların korunması, çatışmaya faal olarak katılmayan veya artık katılmayan herkesin korunması, uluslararası silahlı çatışmalarda yasaklanan savaş yöntemlerinin yasaklanması ve kimi düşmana zarar verme yön-

⁽¹³⁾ International Committee of the Red Cross ‘International humanitarian law and the challenges of contemporary armed conflicts’ Geneva, October 2015, 8. Kaynak: <https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-challenges-contemporary-armed-conflicts>

⁽¹⁴⁾ D Akande ‘Classification of Armed Conflicts: Relevant Legal Concepts’ in E Wilmshurst (ed) *International Law and the Classification of Conflicts* (Oxford: OUP, 2012) 35.

The International Committee of the Red Cross in its study on customary international humanitarian law found that nearly all the rules identified in the Study applied to both international and non-international armed conflicts: “many rules of customary international law apply in both international and non-international armed conflicts and show the extent to which State practice has gone beyond existing treaty law and expanded the rules applicable to non-international armed conflicts. In particular, the gaps in the regulations of the conduct of hostilities in Additional Protocol II have largely been filled through State practice, which has led to the creation of rules parallel to those in Additional Protocol I, but applicable as customary law to non-international armed conflicts.”⁽¹⁶⁾ In reflecting on the international/non-international armed conflict distinction, it is also worth noting that as conflicts evolve, they can shift from international to internal/non-international armed conflicts and vice versa.

ii. THE THRESHOLD OF VIOLENCE

In considering situations of violence and unrest, the applicability of international humanitarian law is triggered only by the existence of an armed conflict, the determination of which, as noted in a 2015 ICRC report on the challenges of contemporary conflicts, “depends solely on an assessment of the facts on the ground... Whether an armed conflict exists, and whether by extension IHL is applicable, is assessed based on the fulfilment of the criteria for armed conflict found in the relevant provisions of IHL, notably Articles 2 and 3 common to the 1949 Geneva Conventions.”⁽¹⁷⁾ International humanitarian law requires that two criteria be met for there to be a non-international armed conflict: the armed groups involved must show a minimum degree of organization and the armed confrontations must reach a minimum level of intensity. Whether or not these criteria are met can evidently only be determined on a case-by-case basis, by weighing up a number of factual indicators. The level of intensity of the violence is determined in light of a number of indicators, including the duration and gravity of the armed clashes, the type of government forces involved, the number of fighters and troops involved, the types of weapons used, the number of casualties, and the extent of the damage caused by the fighting.

⁽¹⁶⁾ J.-M. Henckaerts and L. Doswald-Beck *Customary International Humanitarian Law, Volume 1: Rules* (Cambridge, CUP: 2005).

⁽¹⁷⁾ International Committee of the Red Cross ‘International humanitarian law and the challenges of contemporary armed conflicts’ Geneva, October 2015, 7. Available at <https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-challenges-contemporary-armed-conflicts>

temlerinin yasaklanması gibi konuları kapsar.”⁽¹⁵⁾ Uluslararası insancıl teamül hukukuna dair çalışmada Uluslararası Kızılhaç Komitesi, çalışmada tespit edilen tüm kuralların hem uluslararası hem uluslararası olmayan silahlı çatışmalar için geçerli olduğu sonucuna varmıştır: “uluslararası teamül hukukunun çoğu kuralı hem uluslararası hem uluslararası olmayan çatışmalara uygulanabilir olup devlet pratiğinin mevcut antlaşma hukukunun ötesine geçtiğini, uluslararası olmayan silahlı çatışmalara uygulanabilecek kuralları genişlettiğini göstermektedir. 2. Ek Protokolde yer alan çatışma kuralları düzenlemelerindeki boşluklar, devletlerin uygulamaları aracılığıyla büyük ölçüde doldurulmuştur; bu sayede 1. Ek Protokoldekilere paralel kurallar oluşturulmuş, bunların teamül hukuku olarak uluslararası olmayan çatışmalara uygulanması mümkün kılınmıştır.”⁽¹⁶⁾ Uluslararası/uluslararası olmayan silahlı çatışma ayrımı gözetilirken dikkat edilmesi gereken bir husus da çatışmalar ilerledikçe, uluslararası iken uluslararası olmayan bir hâle gelmelerinin veya bunun tam tersinin gerçekleşmesinin olası olduğudur.

ii. ŞİDDET EŞİĞİ

Şiddet ve kargaşa durumlarında uluslararası insancıl hukukun uygulanabilir olması, sadece silahlı çatışmanın mevcudiyetiyle mümkün olabilir; günümüzdeki çatışmaların getirdiği zorluklara dair 2015 tarihli bir Uluslararası Kızılhaç Komitesi raporunda da belirtildiği gibi, bu mevcudiyetin tespiti, “tamamen sahadaki olguların değerlendirilmesine bağlıdır... Silahlı çatışmanın mevcut olup olmadığı, ve dolayısıyla da uluslararası insancıl hukukun uygulanabilir olup olmadığı, uluslararası insancıl hukukun silahlı çatışma kriterlerinin karşılanmasına ilişkin hükümlerine, bilhassa 1949 Cenevre Sözleşmelerinin ortak 2. ve 3. Maddelerine istinaden belirlenir.”⁽¹⁷⁾ Uluslararası insancıl hukuk, uluslararası olmayan silahlı çatışma için iki koşulun karşılanması gerektiğini söyler: çatışmadaki silahlı grupların asgari düzeyde örgütlülüğe sahip olması ve silahlı çatışmaların asgari düzeyde yoğun olması. Bu koşulların karşılanıp karşılanmadığı, bir dizi olgusal göstereyi değerlendirmek suretiyle vaka bazında belirlenebilmektedir. Şiddetin

⁽¹⁵⁾ *Prosecutor v Tadić*, IT-94-1-AR72, Decision on Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction (Appeals Chamber), 2 October 1995, para 127. Cited in D Akande ‘Classification of Armed Conflicts: Relevant Legal Concepts’ in E Wilmschurst (ed) *International Law and the Classification of Conflicts* (OUP: Oxford, 2012) 35.

⁽¹⁶⁾ J.-M. Henckaerts and L. Doswald-Beck *Customary International Humanitarian Law, Volume 1: Rules* (Cambridge, CUP: 2005).

⁽¹⁷⁾ International Committee of the Red Cross ‘International humanitarian law and the challenges of contemporary armed conflicts’ Geneva, October 2015, 7. Kaynak: <https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-challenges-contemporary-armed-conflicts>

A non-international armed conflict is distinguishable from lesser forms of collective violence such as civil unrest, riots, isolated acts of terrorism or other sporadic acts of violence but if the situation is deemed to have escalated to the level of an armed conflict then all parties are bound by international humanitarian law. Somewhat unhelpfully there is no definition of what constitutes an 'armed conflict' in the Geneva Conventions and whilst this is not too problematic in the case of international armed conflicts, which by their very nature are easier to identify, it is a contentious issue in situations that may or may not constitute a non-international armed conflict. Common Article 3 of the Geneva Conventions states that it applies to an armed conflict "not of an international character occurring in the territory of one of the High Contracting Parties." The failure to define non-international armed conflict in the Geneva Conventions is compounded by the lack of an accepted definition in customary international law. Thus, "States express positions on whether situations of violence in other countries amount to armed conflict in UN General Assembly or UN Security Council Resolutions but the particular states involved in this type of insurgency rarely agree with the classification and tend to argue that actions of their military or security forces are for the purposes of law enforcement or counter-terrorism operations. Rather, it is left to the international community and often civil society to argue that the situation has escalated to that extent."⁽¹⁸⁾ For its part, the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY) has stated that a non-international armed conflict exists when there is "protracted armed violence between government authorities and organized armed groups or between such groups within a State." The ICTY has in fact been proactive in developing a series of indicative factors in its jurisprudence to assess the degree of organization of the parties and the intensity of the armed violence.⁽¹⁹⁾ The indicative factors to assess the intensity of the violence that can be gleaned from international jurisprudence include:

- » The number, duration, and intensity of individual confrontations.⁽²⁰⁾ This includes occupations, besieging or blocking of towns, the closure of roads, and the existence of front lines;

⁽¹⁸⁾ K Yıldız and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 33.

⁽¹⁹⁾ *The Prosecutor v Dusko Tadić*, Appeals Chamber, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, IT-94-1-AR72, 2 October 1995, §70.

⁽²⁰⁾ See *The Prosecutor v Fatmir Limaj and others*, Trial Chamber, Judgment, IT-03-66-T, 30 November 2005, §90; *The Prosecutor v Ramush Haradinaj and others*, Trial Chamber, Judgment, IT-04-84-T, 3 April 2008, §§49,60; *The Prosecutor v Ljube Bošković and Johan Tarčulovski*, Trial Chamber, Judgment, IT-04-82-T, 10 July 2008, §§177ff, 149ff.

yoğunluk düzeyi, bir dizi göstergeye bağlı olarak tespit edilir; bunlar arasında silahlı çatışmaların yoğunluğu ve ciddiyeti, ne tür hükümet güçlerinin dahil olduğu, dahil olan savaşçıların ve güvenlik güçlerinin sayısı, kullanılan silahların türü, ölü sayısı ve çatışmanın yol açtığı şiddetin boyutları yer almaktadır. Uluslararası olmayan silahlı çatışmalar ile daha düşük düzeydeki kolektif şiddet olayları (örneğin toplumsal kargaşa, ayaklanmalar, düzensiz terör faaliyetleri ve diğer münferit şiddet olayları) arasında bir ayrım söz konusudur; fakat durumun silahlı çatışma düzeyine yükseldiğine kanaat getirilirse, tarafların tümü uluslararası insancıl hukuka bağlı hâle gelir. Maalesef Cenevre Sözleşmelerinde 'silahlı çatışma'ya dair bir tanım verilmemektedir; bu durum, doğaları itibarıyla tespit edilmeleri çok da zor olmayan uluslararası silahlı çatışmalarda pek sorun olmasa da, uluslararası olmayan silahlı çatışma olabilecek durumlarda kimi sorunlar yaratmaktadır. Cenevre Sözleşmelerinin ortak 3. maddesine göre "Uluslararası mahiyette olmayan bir silahlı anlaşmazlığın Yüksek Akit Taraflardan birinin toprakları üzerinde çıkması halinde" geçerli olduğunu belirtmektedir. Cenevre Sözleşmelerinde uluslararası olmayan silahlı çatışmanın tanımlanmaması sorununa ek olarak uluslararası teamül hukukunda da kabul edilmiş bir tanım bulunmamaktadır. Dolayısıyla, "Devletler, diğer ülkelerdeki şiddet olaylarının silahlı çatışma olup olmadığına dair konularını BM Genel Kurulu'nda ya da BM Güvenlik Konseyi Kararlarında ifade etse de, bu tür ayaklanmaların bizzat yaşandığı devletler genelde sınıflandırmaları kabul etmeyip kendi askeri ve güvenlik güçlerinin faaliyetlerinin kanunların uygulanmasına veya terörle mücadeleyle yönelik olduğunu iddia etmektedir. Olayların silahlı çatışma düzeyine eriştiğini iddia edenler genelde uluslararası camia ve sivil toplum olmaktadır."⁽¹⁸⁾ Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY), "hükümet güçleriyle örgütlü silahlı gruplar arasında, ya da bir ülkedeki örgütlü silahlı gruplar arasında uzun süredir devam eden silahlı çatışmalar olması" hâlinde uluslararası olmayan silahlı çatışmanın mevcut olduğunu söylemektedir.⁽¹⁹⁾ ICTY, tarafların örgütlülüğünün ve silahlı çatışmanın şiddetinin düzeyinin tespit edilmesine yönelik kendi içtihatında bir dizi gösterici faktör geliştirmiştir.⁽²⁰⁾ Şiddetin yoğunluğunu belirlemeye yönelik, uluslararası içtihattan çıkarılabilecek gösterici faktörler şunları içerir:

⁽¹⁸⁾ K Yıldız and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 33.

⁽¹⁹⁾ *The Prosecutor v Dusko Tadić*, Appeals Chamber, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, IT-94-1-AR72, 2 October 1995, §70.

⁽²⁰⁾ Bkz: *The Prosecutor v Fatmir Limaj and others*, Trial Chamber, Judgment, IT-03-66-T, 30 November 2005, §90; *The Prosecutor v Ramush Haradinaj and others*, Trial Chamber, Judgment, IT-04-84-T, 3 April 2008, §§49,60; *The Prosecutor v Ljube Bošković and Johan Tarčulovski*, Trial Chamber, Judgment, IT-04-82-T, 10 July 2008, §§177ff, 149ff.

- » The type of military equipment and weapons used, including the number and calibre of munitions fired. Efforts by an armed group to better arm itself can be taken into account;
- » The number of persons and types of forces partaking in the fighting;
- » The number of casualties and the extent of material destruction caused;
- » The number of civilians fleeing the zone of hostilities;
- » The frequency of fighting over time and the spreading over territory;
- » The reaction by the government, e.g. an increase in the number of government forces or general mobilization, the use of its armed forces instead of the police, the claiming of the rights of a belligerent, the recognition of an armed group as a belligerent, the labelling of the situation as “civil war” or similar terms, the declaration of a state of emergency or the reliance on rules of international humanitarian law;
- » The reaction and involvement of the international community. This can include the situation being on the agenda of the Security Council or the General Assembly, the deployment of peacekeeping missions, calls of the international community for the respect of international humanitarian law; or whether attempts are made to broker ceasefire agreements.⁽²¹⁾

With regard to the degree of organisation of the parties, government armed forces can be assumed to have the requisite degree of organisation to satisfy this criteria. In terms of armed groups, a series of indicative factors to assess their organization has also been developed in the jurisprudence.⁽²²⁾ These include:

- » The presence of some kind of command structure, e.g. having an identifiable leader, general staff or high command, identifiable ranks and positions; the using of spokespersons, fixed headquarters or a basic system of disciplinary rules and mechanisms; or the existence of internal regulations;
- » The operational capacity of the group, e.g. the ability to engage in protracted armed violence; to plan, coordinate and carry out military operations; to exercise some kind of territorial control or challenge the state’s control; or to operate within defined zones of responsibility;

⁽²¹⁾ See <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

⁽²²⁾ See *The Prosecutor v Ramush Haradinaj and others*, Trial Chamber, Judgment, IT-04-84-T, 3 April 2008, §60.

- » Münferit çatışmaların sayısı, süresi ve yoğunluğu. Yerleşim yerlerinin işgali, ablukası ve kuşatılması, yolların kapatılması ve cephelerin oluşması bu bağlamda değerlendirilir.
- » Kullanılan askeri ekipmanın ve silahların türü; kullanılan mühimmatın sayısı ve kalibresi. Daha fazla silah edinmeye çalışan silahlı grupların bu yöndeki girişimleri de bu bağlamda değerlendirilebilir.
- » Çatışmaya katılan insan ve güç sayısı.
- » Ölü/yaralı sayısı ve maddi hasarın boyutları.
- » Çatışma bölgesinden kaçan sivillerin sayısı.
- » Zaman içinde çatışmanın sıklığı ve kapsadığı alan.
- » Hükümetin tepkisi, örneğin hükümet güçlerinin sayısında artış veya genel seferberlik, polis yerine silahlı kuvvetlerin kullanılması, muharip haklarının iddia edilmesi, silahlı grubun muharip olarak tanınması, durumun “iç savaş” ya da benzeri bir şekilde tanımlanması, olağanüstü hâl ilanı, uluslararası insancıl hukuk kurallarının esas alınması.
- » Uluslararası camianın tepkisi ve müdahil olması. Bu bağlamda şunlar örnek gösterilebilir: durumun Güvenlik Konseyi’nin ya da Genel Kurul’un gündeminde olması, barış koruma misyonlarının görevlendirilmesi, uluslararası camianın uluslararası insani hukuka saygı çağrısında bulunması ve ateşkes anlaşmasına yönelik aracılık çabaları.⁽²¹⁾

Tarafların örgütlülük düzeyine istinaden, silahlı hükümet güçlerinin bu koşulu karşılayacak düzeyde örgütlülüğe sahip olduğu varsayılır. Silahlı gruplar için ise içtihadta örgütlülük düzeylerini tespit etmekte kullanılacak bir dizi gösterici faktör geliştirilmiştir.⁽²²⁾ Bunlar arasında şunlar yer alır:

- » Bir nevi emir-komuta yapısının mevcut olması, örneğin belirli bir liderin, kurmay heyetinin veya üst komutanın, tanımlanabilir rütbe ve konumların bulunması; sözcülerin kullanılması, sabit bir karargâhın, temel disiplin kurallarının ve mekanizmalarının, ya da iç düzenlemelerin mevcut olması.
- » Grubun operasyonel kapasitesi, örneğin uzun süreli silahlı çatışmalara katılabilme becerisi, askeri operasyonlar planlama, koordine etme ve gerçekleştirme, bölge kontrolü sağlama ya da devletin kontrolüne meydan okuması, veya tanımlanmış sorumluluk bölgeleri dahilinde faaliyet göstermesi.

⁽²¹⁾ Bkz: <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

⁽²²⁾ Bkz: *The Prosecutor v Ramush Haradinaj and others*, Trial Chamber, Judgment, IT-04-84-T, 3 April 2008, §60.

- » The logistical capacity of the group; e.g. the existence of supply chains to gain access to weapons and other equipment; the ability to recruit and train new members, to provide uniforms and weapons, and to organise and move a certain number of fighters;
- » The ability to speak with one voice and to participate in the negotiation of agreements;
- » The existence of some kind of internal disciplinary mechanism.⁽²³⁾

As the Rule of Law in Armed Conflict note, the criterion of organisation is necessary in particular to ensure that the armed group will be capable of implementing international humanitarian law. However, it is not the case that armed groups must be as organised as State forces: “[w]hile some armed groups are organized hierarchically in a way similar to state armed forces, others will be decentralized with less clearly delineated roles and responsibilities or fractious and divided with shifting alliances. As long as these groups have enough of a structure to function over time, they may still meet the requisite criterion of organization. Armed groups usually operate illegally and hence in secrecy, so their exact composition may not be known. Especially at the outset of an insurgency, an armed group will often not fulfil these criteria and only develop over time.”⁽²⁴⁾ Importantly, particularly with regard to considering the status of the violence in southeast Turkey, the legal or political characterisation of an armed group – for example as terrorists or as criminal gangs – is not relevant in assessing whether or not an armed conflict exists for the purposes of international humanitarian law. Nor is the purported aim or ideological motivation of the group relevant, i.e. the parties to a conflict do not need to have a particular political agenda or purpose for engaging in armed violence.⁽²⁵⁾

iii. CATEGORISING THE KURDISH CONFLICT IN TURKEY

In what is arguably the preeminent scholarly work on the application of international humanitarian law to the Kurdish conflict, the authors suggest that there may be up to three different types of armed conflict that could be taking place separately or concurrently: “[o]ne choice is that the long-standing insurgency in southeast Turkey with the involvement of Turkish security and armed forces

⁽²³⁾ See <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

⁽²⁴⁾ See <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

⁽²⁵⁾ See <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

- » Grubun lojistik kapasitesi, örneğin silahlara ve diğer ekipmana erişim sağlayan tedarik zincirlerinin varlığı; yeni üyeler edinme ve eğitime becerisi, üniforma ve silah sağlamak, belli bir sayının üstünde savaşçıyı örgütlemek ve hareket ettirmek.
- » Tek bir ağızdan konuşmak ve anlaşma müzakerelerine katılmak.
- » Bir tür iç disiplin mekanizmasına sahip olmak.⁽²³⁾

Rule of Law in Armed Conflict’in (Silahlı Çatışmalarda Hukukun Üstünlüğü) de ifade ettiği üzere, silahlı grubun bilhassa uluslararası insancıl hukuku uygulama kapasitesine sahip olması babında örgütlülük kriteri gereklidir. Fakat silahlı grupların devlet güçleri gibi örgütlü olması gerekmemektedir: “kimi silahlı gruplar hiyerarşik olarak devletin silahlı güçlerine benzer biçimde örgütlenmiş de kimi diğerleri daha merkezsizleştirilmiş, daha az belirgin rollere ve sorumluluklara sahip ya da daha bölünmüş ve değişken ittifaklara sahip olabilmektedir. Bu grupların işlerliği mümkün kılacak yapısı zaman içinde devam ettiği müddetçe örgütlülük için gereken koşulları karşılayabilmektedir. Silahlı gruplar genelde yasadışı, dolayısıyla gizlice faaliyet gösterir; bu sebepten ötürü tüm unsurları her zaman bilinmemektedir. Özellikle de ayaklanmaların başlangıç evresinde silahlı gruplar bu koşulları genelde karşılamıyor olup zaman içinde karşılar hâle gelir.”⁽²⁴⁾ Özellikle de Güneydoğu Türkiye’deki şiddetin statüsünü değerlendirirken, silahlı bir grubun hukuki ve siyasi karakterini düşünmek (örneğin terörist ya da suç örgütü olarak nitelendirmek), silahlı çatışmanın uluslararası insancıl hukuk kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda belirleyici değildir. Grubun ifade edilen hedefleri ve ideolojik motivasyonları da belirleyici değildir; yani çatışma taraflarının silahlı çatışmaya girerken özel bir siyasi ajandasının ya da amacının olması gerekmemektedir.⁽²⁵⁾

iii. TÜRKİYE’DEKİ KÜRT SORUNUNU SINIFLANDIRMAK

Uluslararası insancıl hukukun Kürt çatışmasına uygulanması konusunda muhtemelen en önde gelen akademik çalışmanın yazarları, ayrı ayrı ya da aynı anda gerçekleşebilecek üç farklı tür silahlı çatışma olduğunu ifade eder: “Tercihe bağlı olarak, Güneydoğu Türkiye’de uzun süredir devam eden, taraflarının Türk güvenlik güçleri ve PKK’nın silahlı güçleri (ve aralarında Kürdistan Özgürlük Şa-

⁽²³⁾ Bkz: <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

⁽²⁴⁾ Bkz: <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

⁽²⁵⁾ Bkz: <http://www.rulac.org/classification/non-international-armed-conflicts#collapse2accord>

and the PKK (and other groups including the Kurdistan Freedom Falcons), could be categorised as a non-international armed conflict. However, it must be noted that there is the contrasting Turkish position that the PKK and other insurgent groups are terrorists engaged in criminal behaviour and therefore are to be dealt with by domestic criminal law. At the other end of the spectrum, there is a possible international armed conflict taking place sporadically in Kurdistan, Iraq between the PKK and the Turkish armed forces with the *jus ad bellum* issue of legality of an invasion of another sovereign state involved [...] There is a half way position of an internationalised armed conflict where an internal armed conflict spills over into the territory of another state but with an additional requirement that another state becomes involved in the internal conflict by such methods as supplying military aid, or in this case supplying intelligence information for targeting.⁽²⁶⁾ Although the Turkish government does not recognise the existence of an armed conflict – as noted earlier, successive Turkish administrations have treated PKK violence as terrorism and assert that action targeting the group is counterterrorism – this is “not determinative of the situation.”⁽²⁷⁾ Such a determination by States is in any case often more of a political than legal decision. As Abresch asserts, States resist recognising violence as armed conflict as because to “apply humanitarian law is to tacitly concede that there is another ‘party’ wielding power in the putatively sovereign state.”⁽²⁸⁾ The fear may be that recognition lends an armed campaign legitimacy but also that the constraints imposed by the application of international humanitarian law will hamper the State’s ability to respond to the violence.

As with all protracted conflicts, the intensity of the conflict between Turkey and the PKK has ebbed and flowed since it commenced in 1984. Initially, the State did not take these first attacks by the PKK seriously but by April of 1985 the Village Law was amended to allow for the maintenance and arming of village guards to protect against PKK attacks and by 1987 a civil state of emergency had been declared in 10 provinces in the southeast, later extended to 14 provinces.⁽²⁹⁾ The conflict has resulted in an estimated 30,000-40,000 deaths since 1984. The overall toll of the

⁽²⁶⁾ K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 31-2. Note that this publication pre-dates the current Turkish military action in Syria.

⁽²⁷⁾ K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 32.

⁽²⁸⁾ W Abresch ‘A Human Rights Law of Internal Armed Conflict: The European Court of Human Rights in Chechnya’ (2005) 16 Eur. J. Int’l Law 741, 756.

⁽²⁹⁾ See K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 16.

hinleri’nin de yer aldığı diğer gruplar) olduğu ayaklanma, uluslararası olmayan bir silahlı çatışma olarak tanımlanabilir. Fakat şu da belirtilmelidir ki Türkiye’nin tavrı, PKK ve diğer ayaklanmacı grupların cezai faaliyetler gösteren teröristler olduğu ve dolayısıyla iç ceza hukukuyla muamele görmeleri gerektiği yönündedir. Yalpazenin diğer ucundaki tavra göre ise Kürdistan, Irak’ta olası bir uluslararası silahlı çatışma belirli aralıklara PKK ve Türk silahlı kuvvetleri arasında yaşanmakta, başka bir egemen devletin işgaliyle bağlı olarak haklı savaş/*jus ad bellum* ilkesi etrafında meşruiyet sorunu yaşanmaktadır. (...) Bu iki tavrın ortasında yer alan görüşe göre ise, iç silahlı çatışmanın başka bir devletin topraklarına taşıdığı, ek gereksinim olarak diğer bir devletin askeri destek sunmak ya da istihbarat desteği sağlamak suretiyle iç çatışmaya müdahil olduğu uluslararasılaşmış bir çatışma yaşanmaktadır.⁽²⁶⁾ Her ne kadar Türkiye hükümeti silahlı çatışmanın varlığını tanımasa da (daha önce ifade edildiği gibi, birbirini izleyen Türkiye hükümetleri, PKK şiddetini terör olarak ele alıp grupla mücadelenin terörle mücadele olduğunu ifade etmiştir) bu, “durumu belirleyici nitelikte değildir.”⁽²⁷⁾ Zaten her hâlükârda devletlerin bu tür kararları, hukuki olmaktan ziyade siyasi olma niteliği taşımaktadır. Abresch’in de ifade ettiği gibi, devletler şiddeti silahlı çatışma olarak tanımlamak istemez, zira “insancıl hukukun uygulanması, egemen olduğu varsayılan ülkede erk sahibi başka bir ‘taraf’ olduğunu üstü örtülü olarak kabul etmek anlamına gelir.”⁽²⁸⁾ Burada bu farkındalığın silahlı mücadeleye meşruiyet kazandıracağı endişesinin yanı sıra, uluslararası insancıl hukukun uygulanmasının, devletin şiddete karşılık verme kapasitesine kısıtlar getireceği gerçeği de söz konusudur.

Uzun süren tüm çatışmalarda olduğu gibi, Türkiye ve PKK arasındaki çatışmanın yoğunluğu da 1984’teki başlangıcından bu yana kâh artıp kâh azaldı. Devlet, PKK’nın ilk saldırılarını ciddiye almadıysa da Nisan 1985’te değişiklik yapılan Köy Kanunu, PKK saldırılarına karşı korucuların görevlendirilmesini ve silahlandırılmasını mümkün kıldı; 1987 itibarıyla güneydoğudaki 10 ilde OHAL ilan edilmişti, daha sonra bu, 14 ili kapsayacak şekilde genişletildi.⁽²⁹⁾ 1984’ten bu yana çatışmanın sonucu olarak 30000 ila 40000 can kaybı yaşandığı tahmin ediliyor. Mandı-

⁽²⁶⁾ K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 31-2. Yayın tarihinin Türkiye’nin Suriye’deki askerî operasyonlarını önceliğine dikkatinizi çekeriz.

⁽²⁷⁾ K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 32.

⁽²⁸⁾ W Abresch ‘A Human Rights Law of Internal Armed Conflict: The European Court of Human Rights in Chechnya’ (2005) 16 Eur. J. Int’l Law 741, 756.

⁽²⁹⁾ Bkz: K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) 16.

conflict is, as Mandıracı outlines, difficult to determine given the limitations on accurately verifying death claims.⁽³⁰⁾ Figures highlighted in the media and in academic work often simply repeat those articulated by the military and politicians, which themselves are not consistent. In December 1997, for example, Süleyman Demirel, then Prime Minister, stated that 37,000 people had been killed in the insurgency; in January 2005, then Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan said the PKK had killed 40,000; in September 2008, the chief of general staff said it was 44,042; whereas in February 2013, a parliamentary commission report estimated the total death toll at 35,576.⁽³¹⁾ The figures detailing the casualties of the conflict following the breakdown of the ceasefire and the return to violence in 2015 are more reliable and again attest to the severity of the conflict. International Crisis Group maintains a database of fatalities that draws on information available in open sources, including reports from Turkish language media, the Turkish military, local Kurdish rights groups, and the PKK, and estimates that between July 2015 and July 2019 at least 4,472 people have been killed in the conflict, including 470 civilians, 2,598 PKK militants, 1,181 State Security Force members and 223 individuals of unknown affiliation (not confirmed as either civilians or combatants).⁽³²⁾

Despite the level of fatalities, not to mention the scale of the destruction that southeast Turkey has witnessed since the conflict began, successive administrations claim that an armed conflict does not exist, referring instead to PKK attacks as acts of terrorism, responded to with necessary standard counter-terrorism methods. In 2002, the Turkish Foreign Ministry expressly denied the suggestion that “the insurgency in south-eastern Turkey could be regarded as an armed conflict, however characterized, within the meaning of the Geneva

⁽³⁰⁾ B Mandıracı ‘Turkey’s PKK Conflict: The Death Toll’ International Crisis Group, 20th July 2016. Available at <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-s-pkk-conflict-death-toll>

⁽³¹⁾ Ibid.

⁽³²⁾ ‘Turkey’s PKK Conflict: A Visual Explainer’ International Crisis Group, last updated 2 July 2019. Available at <https://www.crisisgroup.org/content/turkeys-pkk-conflict-visual-explainer>. Mandıracı, however, cautions that the precise figure for the overall casualty toll of the conflict is impossible to confirm, whether by referring to Turkish State sources, or by using reports of human rights NGOs close to the Kurdish movement, who have collected data with differing methodologies for different years. Additionally, the number of unresolved murders, extrajudicial killings and forced disappearances occurring especially in the 1990s – the conflict’s most deadly period – is unknown. See B Mandıracı ‘Turkey’s PKK Conflict: The Death Toll’ International Crisis Group, 20 July 2016. Available at <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-s-pkk-conflict-death-toll>

racı’nın da dediği gibi, çatışmanın yol açtığı kayıpları doğru biçimde hesaplamak, ölüm iddialarını doğrulamaya dair kısıtlardan dolayı kolay değil.⁽³⁰⁾ Medyada ve akademik çalışmalarda kullanılan rakamlar, siyasetçilerin ve ordunun ifadelerini tekrar ediyor; bu ifadeler ise kendi içlerinde tutarlı değil. Örneğin Aralık 1997’de zamanın başbakanı Süleyman Demirel, çatışmalarda 37000 kişinin öldürüldüğünü ifade etti, Ocak 2005’te zamanın başbakanı Recep Tayyip Erdoğan PKK’nın 40000 kişiyi öldürdüğünü söyledi, Eylül 2008’te Genelkurmay Başkanı bu sayıyı 44042 olarak ifade etti, Şubat 2013’te ise meclis araştırma komisyonu raporu, toplam ölü sayısını tahminen 35576 olarak verdi.⁽³¹⁾ 2015’te ateşkesin sona ermesi ve şiddetin yeniden patlak vermesinin ardından yaşanan kayıplara dair sayılar daha güvenilir; bunlar da çatışmanın ciddiyetini ortaya koyar nitelikte. Uluslararası Kriz Grubu, açık kaynaklardan çekilen bilgilerin toplandığı bir veri tabanına sahip; bu kaynakların arasında Türkiye mediasından haberler, Türk ordusu, yerel Kürt hak grupları ve PKK var. Uluslararası Kriz Grubu, Temmuz 2015 ve Temmuz 2019 arasında yaşanan çatışmalarda en az 4472 kişinin hayatını kaybettiğini, bunların 470’inin sivil, 2598’inin PKK militanı, 1181’inin güvenlik gücü mensubu olduğunu, 223 kişinin ise sivil ya da savaştan olup olmadığını bilmediğini tahmin ediyor.⁽³²⁾

Yaşanan kayıplara ve çatışmanın başlangıcından bu yana Güneydoğu’da yaşanan yıkımın boyutuna rağmen birbirini takip eden hükümetler, silahlı bir çatışmanın olmadığını, PKK saldırılarının terör eylemleri olduğunu ve gerekli standart terörle mücadele yöntemleriyle mücadele edildiğini söylemeye devam ediyor. 2002 yılında Türkiye Dışişleri Bakanlığı, şöyle bir ifadede bulundu: “Cenevre Sözleşmeleri bağlamında Türkiye’nin güneydoğusunda yaşanan olayların şu sebeplerden dolayı silahlı çatışma olarak tanımlanamaz: (1) PKK savaş kurallarına uymamak-

⁽³⁰⁾ B Mandıracı ‘Turkey’s PKK Conflict: The Death Toll’ International Crisis Group, 20th July 2016. Kaynak: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-s-pkk-conflict-death-toll>

⁽³¹⁾ Ibid.

⁽³²⁾ ‘Turkey’s PKK Conflict: A Visual Explainer’ International Crisis Group, last updated 2 July 2019. Kaynak: <https://www.crisisgroup.org/content/turkeys-pkk-conflict-visual-explainer>. Mandıracı çatışmadaki toplam ölü ve yaralı sayısının Türk devleti kaynaklı olsun, Kürt hareketine yakın insan hakları STK’larından geliyor olsun doğrulanmasının imkansız olduğunu, tarafların yıllar boyu farklı metodolojilerle veri topladığını belirtir. Buna ek olarak 1990’larda, yani çatışmanın en yoğun yaşandığı yıllarda gerçekleşen faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar ve zorla kaybetmelere dair sayılar bilinmemektedir. Bkz: B Mandıracı ‘Turkey’s PKK Conflict: The Death Toll’ International Crisis Group, 20 July 2016. Kaynak: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-s-pkk-conflict-death-toll>

Conventions, on the following grounds: (1) the PKK does not respect the rules of war; (2) the PKK's unilateral declaration of a "cease-fire" in Sept. 1999 has no effect on the organization's legal status; (3) the PKK does not control territory in the sense of being able to conduct sustained and concerted military operations and to implement humanitarian law; (4) the PKK's attacks occur all over Turkey and also in foreign States, thereby negating the concepts of civil war and armed conflict as such."⁽³³⁾ The PKK, on the other hand, made a statement to the UN in 1995 stating that "[i]n its conflict with the Turkish state forces, the PKK undertakes to respect the Geneva Conventions of 1949 and the First Protocol of 1977 regarding the conduct of hostilities and the protection of the victims of war and to treat those obligations as having the force of law within its own forces and the areas within its control."⁽³⁴⁾ It is worth noting, however, that neither the Turkish State's denial of the existence of an armed conflict, nor the PKK's unilateral declaration of compliance with international humanitarian law is conclusive in determining whether an armed conflict within the meaning of international humanitarian law exists. This is considered further below.

Since the escalation of the violence between the PKK and the Turkish State in the 1990s, Turkey has conducted more frequent cross border military operations into northern Iraq to target PKK bases and in so-called 'hot pursuit' of PKK fighters. It has in fact been claimed that Turkey has been conducting military operations in northern Iraq since 1983. Oran notes that a ministry of foreign affairs document entitled 'Priority Measures in Connection with our Iraqi Policy' that was circulated to key government agencies in May 2001 was leaked to the press (Cumhuriyet, 13 May 2001) and stated that "the establishment of a Kurdish state in northern Iraq should be considered grounds for our intervention," documentary evidence, it is suggested, "that such interventions have become established state policy."⁽³⁵⁾ The legal justification for these operations is based on Turkey's right of self-defence under Article 51 of the Charter of the United Nations. Article 51 states: "Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defence if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken measures necessary

⁽³³⁾ Cited in D Turns 'At the Vanishing Point of International Humanitarian Law: Methods and Means of Warfare in Non-International Armed Conflicts' (2002) 45 German Yearbook of Int'l Law 115, 133.

⁽³⁴⁾ PKK Statement to the United Nations, 24 January 1995. Available at <http://www.hartford-hwp.com/archives/51/009.html>

⁽³⁵⁾ Turkish Foreign Policy 1919-2006: Facts and Analyses with Documents, Baskin Oran (ed), Mustafa Akşin (transl.) (University of Utah Press: Salt Lake City, 2010) 6.

tadır, (2) PKK'nın Eylül 1999'de tek taraflı olarak yaptığı ateşkes ilanı örgütün yasal statüsünü etkilememektedir, (3) PKK sürdürülebilir ve düzenli bir biçimde askeri operasyonlar yürütecek ve insancıl hukukun uygulanabilmesini sağlayacak biçimde toprak kontrol etmemektedir, (4) PKK saldırıları Türkiye'nin her yerinde ve yabancı ülkelerde gerçekleşmektedir, dolayısıyla burada iç savaş ve silahlı çatışma kavramları söz konusu olamaz."⁽³³⁾ PKK ise 1995'te BM önündeki bir ifadesinde, "Türk devleti güçleriyle çatışması bağlamında PKK'nın 1949 Cenevre Sözleşmelerine, düşmanlığın yürütülmesine ve savaş tutsaklarının korunmasına dair 1977 Birinci Protokolüne uyma ve bu yükümlülükleri kendi kontrolündeki bölgelerde ve kendi güçleri içinde kanun hükmünde görme amacı güttüğünü" belirtmiştir.⁽³⁴⁾ Fakat şu da belirtilmelidir ki ne Türk devletinin silahlı çatışma olduğunu reddetmesi, ne de PKK'nın uluslararası insancıl hukuka uyduğunu tek taraflı olarak beyan etmesi, uluslararası insancıl hukuk bağlamında bir silahlı çatışmanın yaşanıp yaşanmadığını belirlemede yeterlidir. Bu konuda daha ayrıntılı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

1990'larda PKK ve Türk devleti arasındaki şiddet olaylarının artmasından bu yana Türkiye gitgide artan bir sıklıkla Kuzey Irak'a sınır ötesi askeri operasyonlar düzenleyerek PKK üslerini ve savaşçılarını hedef almıştır. Türkiye'nin Kuzey Irak'a 1983'ten beri askeri operasyonlar düzenlediği iddia edilmektedir. Oran, Mayıs 2001'de önemli devlet kurumlarına servis edilen "Irak Politikamıza İlişkin Öncelikli Tedbirler" başlıklı bir Dışişleri Bakanlığı belgesinin basına sızdırıldığını ifade eder (Cumhuriyet, 13 Mayıs 2001) ve belgede şu ifadelerin yer aldığını aktarır: "Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin oluşturulması, müdahalede bulunmamız için sebep sayılmalıdır," ve böylesi belgelerin "müdahalelerin yerleşik devlet politikasına dönüştüğünü" gösterdiğini söyler.⁽³⁵⁾ Bu operasyonların yasal dayanağı olarak Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 51. Maddesi uyarınca Türkiye'nin meşru müdafaa hakkı gösterilmektedir. Madde 51 şöyle demektedir: "Bu Antlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler üyelerinden birinin silahlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya dek, bu üyenin doğal olan bireysel ya da ortak meşru savunma hakkına hanel getirmez. Üyelerin bu meşru savunma hakkını kulla-

⁽³³⁾ Alıntıldığı eser: D Turns 'At the Vanishing Point of International Humanitarian Law: Methods and Means of Warfare in Non-International Armed Conflicts' (2002) 45 German Yearbook of Int'l Law 115, 133.

⁽³⁴⁾ PKK'nın Birleşmiş Milletler'e beyanı, 24 Ocak 1995. Kaynak: <http://www.hartford-hwp.com/archives/51/009.html>

⁽³⁵⁾ Turkish Foreign Policy 1919-2006: Facts and Analyses with Documents, Baskin Oran (ed), Mustafa Akşin (transl.) (University of Utah Press: Salt Lake City, 2010) 6.

to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defence shall be immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security.”⁽³⁶⁾ There has been much scholarly discussion of Article 51 of the Charter and the predominant view, prior to the events of 11 September 2001 at least, was that in order for a State to avail of the right of self-defence, the ‘armed attack’ must emanate from another State.⁽³⁷⁾ Although many commentators still maintain this proposition, there is a considerable body of literature that suggests an expansion of the doctrine of self-defence and a right of States to use unilateral force against non-State actors, particularly suspected terrorists. What Tams refers to as the ‘restrictive analysis’ was the mainstream approach to *jus ad bellum* prior to 2001 and was characterised by “seeking to limit the availability of military force to the largest extent possible.”⁽³⁸⁾ Also relevant to the discussion here is Article 2(4) of the UN Charter, which states that “[a]ll Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.”⁽³⁹⁾ Although Article 51 is seen as a legitimate exception to Article 2(4) it is an exception that has been narrowly construed.

The ‘restrictive analysis’ has, however, come under pressure in recent years. Although the formal rules outlined in the Charter remain the same, “the fight against terrorism is increasingly regarded as a legitimate cause which might warrant a “military approach” and allow readjustments to the *jus ad bellum*.”⁽⁴⁰⁾ This is most starkly illustrated by the response of the United States to the attacks of 11 September 2001 and the general acquiescence of United Nations member

⁽³⁶⁾ Charter of the United Nations, signed on 26 June 1945, in San Francisco at the conclusion of the United Nations Conference on International Organization.

⁽³⁷⁾ See, for example, A Cassese, ‘The International Community’s ‘Legal’ Response to Terrorism’ (1989) 38 *The International and Comparative Law Quarterly* 589, 596 and J.L. Kunz, ‘Individuals and Collective Self-Defense in Article 51 of the Charter of the United Nations’ (1947) 41 *American Journal of International Law* 872, 878.

⁽³⁸⁾ C.J. Tams ‘The Use of Force Against Terrorists’ (2009) 20.2 *European Journal of International Law* 359, 363. This approach, Tams asserts, is evident in decisions of the ICJ such as the *Corfu Channel* and *Nicaragua* cases.

⁽³⁹⁾ Charter of the United Nations, signed on 26 June 1945, in San Francisco at the conclusion of the United Nations Conference on International Organization.

⁽⁴⁰⁾ Tams ‘The Use of Force Against Terrorists’, 374 (footnotes omitted).

nırken aldıkları önlemler hemen Güvenlik Konseyi’ne bildirilir ve Konsey’in işbu Antlaşma gereğince uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için gerekli göreceği biçimde her an hareket etme yetki ve görevini hiçbir biçimde etkilemez.”⁽³⁶⁾ Antlaşmanın 51. maddesi üzerine çok akademik tartışma yapılmıştır ve en azından 11 Eylül 2001 saldırıları öncesindeki baskın görüş, devletlerin meşru müdafaa hakkından faydalanabilmesi için şart olan ‘silahlı saldırı’nın başka bir devlet kaynaklı olması gerektiği yönündeydi.⁽³⁷⁾ Çoğu yorumcu hâlen bu görüşte olsa da, meşru müdafaa doktrininin anlamsal olarak genişlediğini ve devletlerin devlet dışı aktörlere, bilhassa terör zanlılarına yönelik tek taraflı güç kullanma hakkının olduğunu savunan kayda değer bir literatür de mevcut. Tams ‘kısıtlayıcı analiz’ derken 2001 öncesinde *jus ad bellum*’a yönelik “askeri gücün mevcudiyetini olabilecek en büyük ölçüde kısıtlama” eksenli ana akım yaklaşımı kasteder.⁽³⁸⁾ BM Antlaşması Madde 2(4) de bu tartışmayla ilgilidir: “Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasi bağımsızlığa karşı, gerek Birleşmiş Milletler’in Amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar.”⁽³⁹⁾ Her ne kadar 51. madde, Madde 2(4)’ün meşru istisnası olarak görülsede bu istisnai koşul dar bir çerçevede yorumlanmıştır.

Fakat son yıllarda bu ‘kısıtlayıcı analiz’e yöneltilen itirazlar artmaya başlamıştır. Antlaşma’da çerçevelenen resmi kurallar aynı kalsa dahi “terörle mücadelenin ‘askeri yaklaşım’ gerektirecek ve *jus ad bellum*’un gözden geçirilmesine sebep olacak türde bir meşru sebep olduğuna yönelik görüş gitgide yaygınlaşmaktadır.”⁽⁴⁰⁾ Bunun en net gözlemlendiği örnek ise ABD’nin 11 Eylül 2001 saldırılarına yanıtı ve Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin, meşru müdafaa amacıyla böyle-si tedbirlerin alınabileceğine dair genel kabulüdür. ABD’nin ‘Sonsuz Özgürlük Operasyonu’ kapsamındaki faaliyetleri yaygın olarak meşru müdafaa ya ve kuv-

⁽³⁶⁾ 26 Haziran 1945’te, San Francisco’da Birleşmiş Milletler Uluslararası Örgüt Konferansı’nın sonunda imzalanan Birleşmiş Milletler Antlaşması.

⁽³⁷⁾ Örneğin bkz: A Cassese, ‘The International Community’s ‘Legal’ Response to Terrorism’ (1989) 38 *The International and Comparative Law Quarterly* 589, 596 and J.L. Kunz, ‘Individuals and Collective Self-Defense in Article 51 of the Charter of the United Nations’ (1947) 41 *American Journal of International Law* 872, 878.

⁽³⁸⁾ C.J. Tams ‘The Use of Force Against Terrorists’ (2009) 20.2 *European Journal of International Law* 359, 363. This approach, Tams asserts, is evident in decisions of the ICJ such as the *Corfu Channel* and *Nicaragua* cases.

⁽³⁹⁾ 26 Haziran 1945’te, San Francisco’da Birleşmiş Milletler Uluslararası Örgüt Konferansı’nın sonunda imzalanan Birleşmiş Milletler Antlaşması.

⁽⁴⁰⁾ Tams ‘The Use of Force Against Terrorists’, 374 (dipnotlar eklenmemiştir).

States that the measures could be taken in self-defence. Whilst the action of the U.S. in 'Operation Enduring Freedom' is frequently lauded as a turning point in the international legal rules regarding self-defence and the use of force, Tams notes that it is far from an isolated event. Israel, for example, "has remained one of the most ardent supporters of a broad right to self-defence" whereas "Turkey has repeatedly invoked a right to use force against Kurdish PKK bases in northern Iraq."⁽⁴¹⁾ Turkey's actions in this regard have in general received relatively little international attention.⁽⁴²⁾ The scale of operations in 2007 inside Iraqi territory did merit some commentary. This was triggered by the incremental increase in PKK activity in southeast Turkey since the ending of its ceasefire in June 2004 and particularly by clashes in the border region in October 2007, which led to the deaths of 25 Turkish soldiers and 23 PKK fighters as well as the capture of a number of soldiers by the rebel group.⁽⁴³⁾ The killing and capture of the soldiers led to public outrage in Turkey and provided the justification for cross-border operations inside Iraqi territory, with the Turkish Parliament voting overwhelmingly in favour of such action (507-19 votes).⁽⁴⁴⁾ Although it has been asserted that Turkey "first exploited all non-military options and worked to gain international legitimacy before undertaking the military operation,"⁽⁴⁵⁾ there were numerous signals from the international community suggesting a lack of support for such an initiative. Then US President Bush stated it was not in Turkey's interests to send troops into Iraq; a statement was issued by the then Iraqi deputy prime minister, Barham Salih, urging Turkey not to violate international law and Iraq's sovereignty; and the secretary General of NATO advised Turkey to exercise restraint.⁽⁴⁶⁾

Turkish military action in northern Iraq nonetheless proceeded and was initially "confined to aerial bombardments and artillery raids against PKK positions, as well as relatively small-scale operations by Turkish commandos."⁽⁴⁷⁾ However, in February 2008, Turkey launched 'Operation Sun', which Ruys notes was its

(41) Ibid, 379.

(42) See J Pilger 'Turkey, which has killed 30,000 Kurds, has now invaded northern Iraq. That's just "slow news" in Britain' *New Statesman* 15 May 2000.

(43) M Howard 'Turkey Bombards Northern Iraq After Ambush' *The Guardian* 22 October 2007.

(44) M Tran 'Turkey Approves Military Operations in Northern Iraq' *The Guardian* 17 October 2007.

(45) T Oğuzlu 'Turkey's Northern Iraq Policy: Competing Perspectives' (2008) Vol. 10.3 *Insight Turkey* 5-22, 18.

(46) M Tran 'Turkey Approves Military Operations in Northern Iraq' *The Guardian* 17 October 2007.

(47) T Ruys 'Quo Vadit Jus Ad Bellum?: A Legal Analysis of Turkey's Military Operations Against the PKK in Northern Iraq' (2008) 9 *Melbourne Journal of Int'l Law* 334-364, 335.

vet kullanımına dair uluslararası hukuk kurallarının dönüm noktası olarak kabul edilse de Tams, bunun münferit bir vaka olmadığını söyler. Örneğin İsrail "hâlen meşru müdafaa hakkının geniş yorumlanmasını en güçlü savunular arasında-
dır," Türkiye ise "Kuzey Irak'taki PKK üslerine karşı güç kullanma hakkını defaten ifade etmiştir."⁽⁴¹⁾ Türkiye'nin bu bağlamdaki faaliyetleri uluslararası camianın pek de dikkatini çekmemiştir.⁽⁴²⁾ 2007'de Irak topraklarında gerçekleştirilen operasyonların boyutu, kimi yorumların yapılmasına sebep olmuştur. Bunu tetikleyen olay, Temmuz 2004'te ateşkesin sona ermesinden sonra PKK'nın Türkiye'nin güneydoğusundaki faaliyetlerinin kademeli olarak artması ve özellikle de Ekim 2007'de 25 Türk askerinin, 23 PKK militanının ölümüyle sonuçlanan ve bir grup askerin PKK tarafından tutsak alındığı çatışmaların sınır bölgesinde yaşanması olmuştur.⁽⁴³⁾ Askerlerin öldürülmesi ve tutsak alınması Türk kamuoyunda büyük öfkeyle karşılanmış, Irak topraklarına yapılacak sınır ötesi operasyonlara sebebi olarak gösterilmiştir; Mecliste operasyona ezici çoğunlukla destek verilmiştir (507'ye karşı 19 oy).⁽⁴⁴⁾ Her ne kadar Türkiye'nin "askeri operasyona girişmeden önce tüm askeri olmayan imkanları tüketip uluslararası meşruiyet kazanmak için çaba gösterdiği"⁽⁴⁵⁾ söylene de uluslararası camianın bu girişimi desteklemediğine dair çeşitli işaretler mevcuttu. Zamanın ABD Başkanı Bush, Irak'a asker yollamanın Türkiye'nin çıkarına olmadığını söyledi; zamanın Irak Başbakan Yardımcısı Berhem Salih, Türkiye'ye uluslararası hukuku ve Irak'ın egemenliğini ihlal etmeme uyarısında bulundu ve NATO Genel Sekreteri, Türkiye'ye itidal çağrısı yaptı.⁽⁴⁶⁾ Türkiye'nin Kuzey Irak'taki askeri operasyonu bunlara rağmen başladı ve ilk aşamada "PKK hedeflerine yönelik havadan bombalama ve top atışları ile Türk komandolarının küçük ölçekli operasyonları"yla sınırlı olduğu söylendi.⁽⁴⁷⁾ Fakat Türkiye'nin Şubat 2008'de başlattığı Güneş Harekâtı, Ruys'ın ifade ettiği üzere Irak'taki PKK üslerine son on yılda düzenlenen en büyük saldırıydı; hava ve top atışı desteği eşliğinde birkaç bin asker bölgeye sevk edildi.⁽⁴⁸⁾ Yorumcular Bağdat hükümetinin Irak'ın toprak egemenliğinin bu biçimde ihlal edilmesinden "rahat-

(41) Ibid, 379.

(42) Bkz: J Pilger 'Turkey, which has killed 30,000 Kurds, has now invaded northern Iraq. That's just "slow news" in Britain' *New Statesman* 15 May 2000.

(43) M Howard 'Turkey Bombards Northern Iraq After Ambush' *The Guardian* 22 October 2007.

(44) M Tran 'Turkey Approves Military Operations in Northern Iraq' *The Guardian* 17 October 2007.

(45) T Oğuzlu 'Turkey's Northern Iraq Policy: Competing Perspectives' (2008) Vol. 10.3 *Insight Turkey* 5-22, 18.

(46) M Tran 'Turkey Approves Military Operations in Northern Iraq' *The Guardian* 17 October 2007.

(47) T Ruys 'Quo Vadit Jus Ad Bellum?: A Legal Analysis of Turkey's Military Operations Against the PKK in Northern Iraq' (2008) 9 *Melbourne Journal of Int'l Law* 334-364, 335.

(48) Ibid, 339.

biggest offensive in a decade on PKK bases in Iraq, deploying several thousand troops supported by aircraft and artillery.⁽⁴⁸⁾ Commentators noted that the government in Baghdad was “dismayed” by the breach of Iraqi territorial sovereignty “but seemed grudgingly prepared to sit on its hands provided that the incursion lasts no more than a week or two and that Turkish forces do not penetrate deeper than 30km (19 miles) or so into the rugged mountains of northern Iraq.”⁽⁴⁹⁾ But whilst dismay may have been the predominant sentiment in Baghdad, this was not reflected in international opinion. Following the attacks on Turkish soldiers in October 2007 the EU Presidency had issued a statement in which it reiterated its “total condemnation of the terrorist violence perpetrated by the PKK in Turkish territory.”⁽⁵⁰⁾ The statement by the Portuguese Presidency urged all the main stakeholders in the region to support Turkey’s efforts to protect its population and fight terrorism, “while respecting the Rule of Law, preserving the International and Regional peace and stability and refraining from taking any disproportionate military action.” Any endeavour in disregard of these values, the statement noted “would be a success for the PKK’s strategy of provocation and violence”, whilst it also called on the Iraqi government and the Kurdish Regional Government to “ensure the respect for the Turkish border and guarantee that the Iraqi territory is not used for any violent actions against Turkey.”⁽⁵¹⁾ Similar declarations, Ruys notes, were made by the US, the UK, France, and other countries, with the entreaties to finding a diplomatic solution “inspired by fears that a Turkish intervention in northern Iraq would end the stability in the only non-violent part of Iraq by drawing Iraqi Kurdish fighters into the conflict. This would not only jeopardise peace-building efforts in Iraq, but could also deteriorate regional security in the longer run.”⁽⁵²⁾ However, when the military intervention by Turkey occurred, it had the support of the United States, which assisted the Turkish effort by providing military intelligence on the PKK. *Turkish Weekly* asserted that the air attacks “had the backing of the United States, which gave the Turkish military intelligence about PKK movements in Iraq and airspace

(48) Ibid, 339.

(49) See ‘The Kurds: Turkey Invades Northern Iraq’ *The Economist* 28 February 2008.

(50) ‘EU Presidency statement on the terrorist attacks of the PKK in Turkey over the weekend’ 22 October 2007, available at http://www.eu2007.pt/UE/vEN/Noticias_Documentos/Declaracoes_PESC/20071022PESCPKK.htm

(51) Ibid.

(52) Ruys ‘*Quo Vadit Jus Ad Bellum?*’, 340.

sızlık duyduğunu” fakat “harekât bir-iki haftadan uzun sürmediği ve Türk kuvvetleri Kuzey Irak’ın dağlık bölgesine 30 km’den fazla girmedikçe herhangi bir karşılık vermemeye gönülsüzce de olsa razı olduğunu” ifade etti.⁽⁴⁹⁾ Bağdat’taki hakim his rahatsızlık olsa da, uluslararası camianın görüşleri bu yönde değildi. Ekim 2007’de Türk askerlerine yapılan saldırının ardından AB Başkanlığı, “PKK’nın Türkiye topraklarındaki terörist saldırısını şiddetle kınadığını” ifade eden bir açıklamada bulundu.⁽⁵⁰⁾ Portekiz Cumhurbaşkanlığı yaptığı açıklamada bölgedeki tüm büyük paydaşları Türkiye’nin halkını koruma ve terörle mücadele çabalarına destek vermeye, bu esnada “hukuk ilkelere saygı duyarak uluslararası ve bölgesel barışı ve istikrarı korumaya ve orantısız askeri güç kullanmaktan kaçınmaya” davet etti. Açıklamada, bu değerlerin aksi yönündeki eylemlerin “PKK’nın provokasyon ve şiddet stratejisine hizmet edeceği” ifade edildi. Aynı zamanda Irak hükümetine ve Kürdistan Bölgesel Yönetimi’ne “Türkiye sınırlarına saygı duyulması, Irak topraklarının Türkiye’ye yönelik şiddet eylemleri için kullanılmadığının garantilenmesi” şartını koştı.⁽⁵¹⁾ Ruys, benzeri açıklamaların ABD, Birleşik Krallık, Fransa ve diğer ülkeler tarafından da yapıldığını ifade eder ve diplomatik çözüm bulma çağrılarının arkasında “Türkiye’nin Kuzey Irak’a müdahalesinin, Iraklı Kürt savaşıçları çatışmaya çekmek suretiyle Irak’taki tek şiddetsiz bölgenin istikrarını bozacağına yönelik korkular olduğunu, bunun da Irak’taki barış inşası çabalarını tehlikeye atmakla kalmayıp uzun vadede bölgesel güvenliğe de zarar verebileceğini” ekler.⁽⁵²⁾ Fakat Türkiye’nin askeri müdahalesi gerçekleştiğinde ABD, PKK’ya ilişkin askeri istihbarat sağlamak suretiyle Türkiye’ye destek oldu. *Turkish Weekly*’ye göre hava saldırıları “ABD tarafından destekleniyordu. ABD Türk ordusuna Irak’taki PKK hareketlerine dair istihbarat sağlayıp saldırılara katılan Türk savaşıçları için hava sahası izni verdi.”⁽⁵³⁾ PKK faaliyetlerine ilişkin istihbarat paylaşımı, hâlen ABD – Türkiye ilişkilerinin bir parçası.⁽⁵⁴⁾ Türkiye’nin Kuzey Irak’taki operasyonlarının hukukiliğini değerlendiren Ruys, Türkiye’nin müdahalesine ek

(49) Bkz: ‘The Kurds: Turkey Invades Northern Iraq’ *The Economist* 28 February 2008.

(50) EU Presidency statement on the terrorist attacks of the PKK in Turkey over the weekend’ 22 October 2007, kaynak: http://www.eu2007.pt/UE/vEN/Noticias_Documentos/Declaracoes_PESC/20071022PESCPKK.htm

(51) Ibid.

(52) Ruys ‘*Quo Vadit Jus Ad Bellum?*’, 340.

(53) ‘Turkey launches ground operation against PKK in Northern Iraq’ *Turkish Weekly* 23 February 2008, kaynak: <http://www.turkishweekly.net/news/52768/turkey-launches-ground-operation-against-pkk-in-northern-iraq.html>

(54) Bkz: G Lubold, J.E. Barnes and M Coker ‘U.S. to Expand Intelligence Cooperation With Turkey’ *The Wall Street Journal* 10 May 2017, and E Goksedef ‘US tip-off helped Turkey target PKK leader in Sinjar’ *Middle East Eye* 21 August 2018. Ankara’nın Kürt militan lideri İsmail Özden’i Ağustos 2018’de öldürmesine yardımcı olan Amerikan askeri istihbaratını ele almaktadır.

clearance to Turkish fighters taking part in strikes.”⁽⁵³⁾ The sharing of intelligence on the activities of the PKK continues to be a feature of US-Turkey relations.⁽⁵⁴⁾ In considering the legality of Turkish operations in northern Iraq, Ruys concludes that Turkish intervention, combined with the refusal of the international community to condemn the action, “adds to the evidence in state practice towards a more flexible interpretation of self-defence in response to attacks by non-state actors which a state has been unwilling or unable to prevent.”⁽⁵⁵⁾ Indeed, far from a refusal to condemn this action by Turkish forces, the UN in 2015 described an air campaign in northern Iraq as self-defence and in accordance with Article 51 of the UN Charter. Then UN Secretary General, Ban Ki-Moon, stated in a press conference that the “action taken by Turkey was done in accordance with the UN Charter, as a way of exercising their self-defence. That is what has been explained to me by Prime Minister Davutoglu.”⁽⁵⁶⁾ Also in 2015 a spokesman for the U.S. State Department gave a similar assessment, noting that “Turkey has continued to come under attack by PKK terrorists, and we recognize their right to defend themselves against those attacks.”⁽⁵⁷⁾

Cross-border military operations continue to be a feature of the conflict up to the present day with Turkish strikes in northern Iraq a relatively common occurrence. In December 2018 the Turkish foreign ministry responded to the Iraqi central government’s complaints that repeated Turkish air strikes violated its sovereignty and endangered civilians by confirming it would continue to launch strikes on PKK fighters in northern Iraq on the basis that the militants use the remote and mountainous northern Iraqi region as a base for deadly attacks inside Turkey.⁽⁵⁸⁾ A ground offensive in northern Iraq’s Hakurk region, backed by artillery and air attacks, was also launched in May 2019 aiming to “neutralise terrorists, and destroy their ammunition depots and shelters” according to a statement from the defence ministry.⁽⁵⁹⁾

⁽⁵³⁾ ‘Turkey launches ground operation against PKK in Northern Iraq’ *Turkish Weekly* 23 February 2008, available at <http://www.turkishweekly.net/news/52768/turkey-launches-ground-operation-against-pkk-in-northern-iraq.html>

⁽⁵⁴⁾ See G Lubold, J.E. Barnes and M Coker ‘U.S. to Expand Intelligence Cooperation With Turkey’ *The Wall Street Journal* 10 May 2017, and E Goksedef ‘US tip-off helped Turkey target PKK leader in Sinjar’ *Middle East Eye* 21 August 2018, which discusses the sharing of American military intelligence that helped Ankara target and kill a high-ranking Kurdish militant leader, Ismail Ozden, in August 2018.

⁽⁵⁵⁾ Ruys ‘*Quo Vadit Jus Ad Bellum?*’, 355.

⁽⁵⁶⁾ M Gly ‘UN describes Turkish airstrikes against PKK as self-defense’ *Rudaw* 1 August 2015. Available at <https://www.rudaw.net/english/middleeast/turkey/01082015>

⁽⁵⁷⁾ Cited in ‘US recognizes Turkey’s right to self-defense against outlawed PKK’ *Hürriyet Daily News* 28 July 2015.

⁽⁵⁸⁾ ‘Turkey will keep attacking PKK in Iraq, foreign ministry says’, *Reuters*, 15 December 2018.

⁽⁵⁹⁾ ‘Turkey launches operation against PKK fighters in northern Iraq’ *Al Jazeera* 28 May 2019.

olarak uluslararası camianın bunu kınamayı reddetmesi dolayısıyla “devletlerin engelleyemediği ya da engellemek istemediği, devlet dışı aktörler tarafından yapılan saldırılar karşısında meşru müdafanın daha esnek bir şekilde yorumlandığına dair kanıtların arttığını” ifade eder.⁽⁵⁵⁾ Nitekim Türkiye’nin bu eylemini kınamak şöyle dursun, BM 2015’te Kuzey Irak’a düzenlenen bir hava harekâtını meşru müdafaa olarak tanımlayıp BM Antlaşması’nın 51. maddesi uyarınca gerçekleştiğini ifade etmiştir. BM Genel Sekreteri Ban Ki-Moon, düzenlediği basın toplantısında “Türkiye’nin eylemlerinin BM Antlaşması’na uygundur ve meşru müdafaa kapsamında değerlendirilmektedir. Başbakan Davutoğlu bana böyle açıkladı,” demiştir.⁽⁵⁶⁾ Yine 2015 yılında, bir ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü benzeri bir söylemde bulunmuş, “Türkiye’nin PKK’lı teröristler tarafından saldırılara uğradığını, ABD’nin de Türkiye’nin kendini bu saldırılara karşı savunma hakkını kabul ettiğini” ifade etmiştir.⁽⁵⁷⁾

Sınır ötesi askeri harekâtlar günümüzde çatışmanın bir parçası olmaya devam ediyor. Türkiye sık sık Kuzey Irak’taki hedeflere saldırıda bulunuyor. Aralık 2018’de Türkiye Dışişleri Bakanlığı, Irak merkezi yönetiminin, tekrarlayan Türk hava saldırılarının kendi egemenliğini ihlal edip sivilleri tehlikeye attığına yönelik şikayetlerine cevaben Kuzey Irak’taki PKK savaşıçılarının hedef alınmaya devam edeceğini, PKK militanlarının Kuzey Irak’taki dağlık ve uçra bölgeleri Türkiye’deki saldırıları için üs olarak kullandığını söyledi.⁽⁵⁸⁾ Mayıs 2019’da Kuzey Irak’taki Hakurk bölgesine düzenlenen, top atışları ve hava saldırılarıyla desteklenen kara harekâtının hedefi, Savunma Bakanlığı tarafından “teröristleri etkisiz hâle getirmek, mühimmat depolarını ve sığınaklarını yok etmek” olarak açıklandı.⁽⁵⁹⁾

Türkiye’nin sınır ötesi askeri operasyonlarını ve bunların PKK’yla yaşanan çatışmanın sınıflandırılmasını nasıl etkileyeceğini değerlendirirken, durumu son yıllarda gitgide karmaşıklaştıran başka bir faktörü, yani Türkiye’nin Suriye’ye askeri müdahalesini unutmamak lazım. Ocak 2018’de Türkiye, Suriyeli isyancı müttefikleriyle ortak bir askerî harekât düzenledi; “Zeytin Dalı Harekâtı” Suri-

⁽⁵⁵⁾ Ruys ‘*Quo Vadit Jus Ad Bellum?*’, 355.

⁽⁵⁶⁾ M Gly ‘UN describes Turkish airstrikes against PKK as self-defense’ *Rudaw* 1 August 2015. Kaynak: <https://www.rudaw.net/english/middleeast/turkey/01082015>

⁽⁵⁷⁾ Alıntıldığı kaynak: ‘US recognizes Turkey’s right to self-defense against outlawed PKK’ *Hürriyet Daily News* 28 July 2015.

⁽⁵⁸⁾ ‘Turkey will keep attacking PKK in Iraq, foreign ministry says’, *Reuters*, 15 December 2018.

⁽⁵⁹⁾ ‘Turkey launches operation against PKK fighters in northern Iraq’ *Al Jazeera* 28 May 2019.

In considering Turkey's cross-border military operations and how this relates to the categorisation of the conflict with the PKK, in recent years, the situation has been further complicated by Turkish military involvement in Syria. In January 2018 Turkey, in coordination with Syrian rebel allies launched a military operation – “Operation Olive Branch” – against the Syrian Kurdish-held enclave of Afrin. Just two months later President Erdoğan announced that allied Syrian forces had taken “total” control of the town, which was previously controlled by the Kurdish militia known as the People's Defence Units (YPG).⁽⁶⁰⁾ As with its operations in northern Iraq, Turkey has asserted that its operations in Syria are conducted on the basis of self-defence against a threat of terrorism. In a letter to the UN Security Council the Turkish representative notes that the armed conflict in Syria threatens the security of Turkey: “the spillover effects of the war have exceeded the borders of Syria and its immediate vicinity. The terrorist organizations that have found fertile ground remain a serious threat to regional and international security, as well as to the territorial integrity of Syria. The national security of Turkey has been under direct threat from the Syria-based terrorist organizations, among which Deash and the PKK/KCK Syria affiliate, PYD/YPG, are at the top of the list. In countering the threat of terrorism, our response has always been proportionate, measured and in line with the right of self-defence, as defined in Article 51 of the Charter of the United Nations.”⁽⁶¹⁾ The military operation conducted by Turkey against “these terrorist elements”, the letter continues, “is aimed at ensuring our border security, neutralizing terrorists in Afrin and saving the brotherly Syrians. Accordingly, the operation will target only terrorists and their hideouts, shelters, emplacements, weapons, vehicles and equipment. All precautions have been taken to avoid collateral damage.”⁽⁶²⁾ The letter specifically references the “recent increase in rocket attacks and harassment fire directed at Hatay and Kilis provinces of Turkey from the Afrin region of Syria, which is under the control of the PKK/KCK/PYD/YPG terrorist organization, [and] has resulted in the deaths of many civilians and soldiers and has left many more wounded” in explaining the need to take action in self-defence.

⁽⁶⁰⁾ S Osborne ‘Turkish forces seize control of Syrian town of Afrin and celebrate by tearing down statue of Kurdish hero’ *The Independent* 18 March 2018.

⁽⁶¹⁾ Identical letters dated 20 January 2018 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. Available at <https://undocs.org/en/S/2018/53>

⁽⁶²⁾ Identical letters dated 20 January 2018 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. Available at <https://undocs.org/en/S/2018/53>

ye'de yer alan, Kürtlerin elindeki Afrin'i hedef alıyordu. Başlangıcından iki ay sonra, Cumhurbaşkanı Erdoğan, müttefik Suriyeli kuvvetlerin daha önce Halk Savunma Birlikleri (YPG) olarak bilinen Kürt milis kuvvetinin elinde olan ilçeyi “tamamen” kontrol altına aldığını açıkladı.⁽⁶⁰⁾ Kuzey Irak'taki operasyonlarda olduğu gibi burada da Türkiye, Suriye operasyonlarının terör tehdidine karşı meşru müdafaa amacını güttüğünü belirtti. BM Güvenlik Konseyi'ne hitap eden bir mektupta Türkiye temsilcisi, Suriye'deki silahlı çatışmanın Türkiye'nin güvenliğini tehlikeye attığını kaydediyor: “Savaşın yayılma etkisi Suriye sınırlarını aşmış durumda. Bölgede kök salan terörist örgütler hem bölgesel ve uluslararası güvenliği hem de Suriye'nin toprak bütünlüğünü tehdit ediyor. Türkiye'nin milli güvenliği Suriye merkezli terörist örgütler tarafından tehdit ediliyor; bunlar arasında Daeş, PKK/KCK'nın Suriye kolu, PYD/YPG ve kimi diğer örgütler var. Terör tehdidiyle mücadelede hep orantılı, ölçülü ve BM Antlaşması'nın 51. maddesinde tanımlanan meşru müdafaa kaidesine uygun karşılık verdik.”⁽⁶¹⁾ Mektup şöyle devam ediyor: “Türkiye'nin bu terörist unsurlara karşı yürüttüğü askerî harekât sınır güvenliğini sağlamak, Afrin'deki teröristleri etkisizleştirmek ve Suriyeli kardeşlerimizi korumak içindir. Harekâtın hedefinde yalnızca teröristler ve onların üsleri, sığınakları, mevzileri, silahları, araçları ve ekipmanları vardır. İstenmeyen hasarların yaşanmaması için bütün önlemler alınmıştır.”⁽⁶²⁾ Mektupta meşru müdafaa için eyleme geçme ihtiyacı gerekçelendirilirken özellikle değinilen bir husus vardır: “Türkiye'nin Hatay ve Kilis illerine Suriye'nin PKK/KCK/PYD/YPG terörist örgütünün kontrolündeki Afrin bölgesinden yapılan roket saldırılarının ve taciz atışlarının yakın zamanda artması, çok sayıda vatandaşın ve askerinin ölmesine ve yaralanmasına sebep olmuştur.” Fakat bir uluslararası hukuk uzmanına göre bu resmi gerekçelendirme iki sebepten sorunludur: “İlk olarak, devlet dışı bir aktör olan YPG'nin silahlı saldırılarının BM Antlaşması 51. Madde ve altında yer alan teamül hukuku uyarınca meşru müdafaayı geçerli kılmaya yeterli olup olmadığı tartışmalıdır. Halihazırdaki kanunlar (hem BM Antlaşması'na, hem de antlaşmalar hukukuna göre) şu anda bir geçiş dönemi yaşıyor, fakat yine de saldırıların bir devletten kaynaklı olması gerekir gibi gö-

⁽⁶⁰⁾ S Osborne ‘Turkish forces seize control of Syrian town of Afrin and celebrate by tearing down statue of Kurdish hero’ *The Independent* 18 March 2018.

⁽⁶¹⁾ Identical letters dated 20 January 2018 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. Available at <https://undocs.org/en/S/2018/53>

⁽⁶²⁾ Identical letters dated 20 January 2018 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. Available at <https://undocs.org/en/S/2018/53>

This official justification, according to one international law scholar, may, however, be considered problematic for two reasons: “[f]irst, it is controversial whether armed attacks of the YPG, a non-state actor, suffice to trigger self-defence in terms of Article 51 UN Charter and underlying customary law. The current law (both Charter-based and treaty-based) is in flux, and still seems to demand some attribution to the state from which the attacks originate.”⁽⁶³⁾ The letter, Peters notes, does not even mention an ‘armed attack’ (required to invoke Article 51 of the Charter) but instead references the threat of terrorism and the lack of control by Syria in the Afrin region. The implication here is that “either non-state armed attacks by YPG would be sufficient to trigger self-defence directly, or that the lack of Syrian control, its inability to prevent rocket strikes and fire by YPG across the Turkish border, are sufficient to justify Turkey’s use of force which inevitably also affects Syrian territorial integrity and sovereignty.”⁽⁶⁴⁾ Secondly, Peters questions whether the attacks perpetrated on Turkey reach the required level of gravity in order to qualify as an ‘armed attack’ under Article 51 of the Charter: “[a]ccording to international news reports, Turkey has not substantiated its allegation. Indeed, there was rocket fire causing some casualties from Afrin across the border, but the strikes seem to have occurred *after* the Turkish invasion. It therefore seems that [...] an armed attack which would be apt to trigger self-defence, has not been shown. The further requirements of necessity and proportionality also do not seem to be met, especially not in the event of an extension of the operation to further regions, as the Turkish President already announced.”⁽⁶⁵⁾

Having examined the circumstances in the context of Turkey that may be considered as amounting to a non-international or international armed conflict, or indeed both, it is worth considering how this has been adjudged by impartial observers. Of particular relevance here is the Rule of Law in Armed Conflicts (RULAC) project at the Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, which identifies and classifies situations of conflict⁽⁶⁶⁾ and pro-

⁽⁶³⁾ A Peters ‘The Turkish Operation in Afrin (Syria) and the Silence of the Lambs’ (2018) EJIL: *Talk!*, blog of the European Journal of International Law, 30 January 2018. Available at <https://www.ejiltalk.org/the-turkish-operation-in-afrin-syria-and-the-silence-of-the-lambs/>

⁽⁶⁴⁾ *Ibid.*

⁽⁶⁵⁾ *Ibid.*

⁽⁶⁶⁾ The Rule of Law in Armed Conflicts project (RULAC) of the Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights is an online portal that “identifies and classifies situations of armed conflict, provides information on the parties to these conflicts, and applicable international law. It aims to provide an independent and impartial classification of situations of armed conflict in the world based on open source information in a format that is accessible to a wide audience, including non-lawyers and non-specialists in international humanitarian law.” See www.rulac.org

rünüyor.”⁽⁶³⁾ Peters, mektupta BM Antlaşması’nın 51. Maddesini devreye sokmak için gerekli olan “silahlı saldırı”dan dahi bahsedilmediğini, bunun yerine terör tehdidinden ve Suriye’nin Afrin bölgesini kontrol edemediğinden bahsedildiğini belirtiyor. Burada söylenmek istenen şu: “ya devlet dışı aktör olan YPG’nin saldırıları doğrudan meşru müdafaayı devreye sokmaya yeterlidir, ya da Suriye’nin kontrolde olmaması, YPG’nin Türkiye’ye roket saldırılarını engelleyememesi Türkiye’nin, Suriye’nin toprak bütünlüğünü ve egemenliğini ihlal edecek biçimde güç kullanmasını gerekli kılmaya yeterlidir.”⁽⁶⁴⁾ Peters buna ek olarak Türkiye’ye yapılan saldırıların, BM Antlaşması’nın 51. Maddesine göre “silahlı saldırı” sayılabilecek ciddiyette olup olmadığını sorgulamaktadır: “uluslararası haber bültenlerine göre Türkiye, iddialarının doğruluğunu kanıtlamadı. Sınır ötesi Afrin kaynaklı, ölü ve yaralılarına sebep olan roket saldırılarının gerçekleştiği doğru, fakat saldırılar Türkiye’nin sınırı geçmesinden sonra gerçekleşmiş gibi görünüyor. Dolayısıyla öyle görünüyor ki (...) meşru müdafaayı gerekli kılabilecek bir silahlı saldırı yaşanmamış. Gereklilik ve orantılılık koşulları da karşılanmamış gibi duruyor, Türkiye Cumhurbaşkanı’nın harekâtın diğer bölgeleri de kapsayacak şekilde genişletileceğini söylemesi bunu doğrular nitelikte.”⁽⁶⁵⁾

Türkiye bağlamının uluslararası olmayan veya uluslararası çatışma (hatta belki ikisi de) olarak değerlendirilebileceği koşulları da ele aldıktan sonra, bu durumun tarafsız gözlemciler tarafından nasıl değerlendirildiğine bakmakta fayda var. Cenevre Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları Akademisi’nin Silahlı Çatışmalarda Hukukun Üstünlüğü (RULAC) projesi bu konuyla yakından ilintilidir; bu proje, çatışma durumlarını tespit edip sınıflandırarak⁽⁶⁶⁾ küresel çatışmaların statülerine dair güncel değerlendirmeler sunar. Proje, Türkiye’de Temmuz 2015’te çözüm sürecinin sona ermesi ve şiddetin yeniden patlak vermesinden bu yana Türk silahlı kuvvetleri ve güvenlik güçleri ile PKK arasında uluslararası olmayan silahlı bir çatışma olduğunu tespit etmiştir.⁽⁶⁷⁾ Dahası, RULAC PKK’ya

⁽⁶³⁾ A Peters ‘The Turkish Operation in Afrin (Syria) and the Silence of the Lambs’ (2018) EJIL: *Talk!*, blog of the European Journal of International Law, 30 January 2018. Kaynak: <https://www.ejiltalk.org/the-turkish-operation-in-afrin-syria-and-the-silence-of-the-lambs/>

⁽⁶⁴⁾ *Ibid.*

⁽⁶⁵⁾ *Ibid.*

⁽⁶⁶⁾ Silahlı Çatışmalarda Hukukun Üstünlüğü projesi (RULAC), Cenevre Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları Akademisi’nin online portalıdır. “Silahlı çatışmaları tespit edip sınıflandıran, taraflara ve uygulanabilir uluslararası kanunlara dair bilgi sunan bir kaynaktır. Açık kaynaklara dayalı bir biçimde dünyadaki silahlı çatışmalara dair tarafsız ve bağımsız bilgi sunmayı, bunu hukukçu olmayanlara ve uluslararası insancıl hukukta uzman olmayanlara da açık ve erişilebilir bir biçimde yapmayı hedeflemektedir. Bkz: www.rulac.org

⁽⁶⁷⁾ Bkz: The Rule of Law in Armed Conflicts ‘Non-International Armed Conflict in Turkey’, kaynak: <http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-turkey#collapse2accord>

vides a current assessment of the status of conflicts globally. In the Turkish context it has determined that since the break-down of the most recent phase of the resolution process and return to violence in July 2015 there exists in Turkey a non-international armed conflict between the Turkish armed and security forces and the Kurdistan Workers' Party (PKK).⁽⁶⁷⁾ Additionally, RULAC asserts that the non-international armed conflict against the PKK spills over into Syria and Iraq where the Turkish action is intertwined with the ongoing non-international armed conflicts in Syria and Iraq. Due to the Turkish use of force on Iraqi and Syrian territory, the spill over of the non-international armed conflict in Turkey also leads to parallel international armed conflicts with Iraq and Syria.⁽⁶⁸⁾ With regard to the criteria to be assessed in determining whether the violence in Turkey reaches the threshold required to constitute a non-international armed conflict – i.e. a degree of intensity that goes beyond internal disturbances and tensions and at least one side to the conflict being a non-state armed group which must exhibit a certain level of organization in order to qualify as a party to the non-international armed conflict – the Rule of Law in Armed Conflict project considers that the situation in Turkey since July 2015 satisfies both criteria. With regard to the intensity of the violence, indicative factors such as such as the number, duration, and intensity of individual confrontations; the types of weapons and military equipment used; the number of persons and types of forces participating in the fighting; the number of casualties; the extent of material destruction; the number of civilians fleeing; and the involvement of the United Nations Security Council are all considered. The assessment points to the break-down of the ceasefire agreement between the PKK and the Turkish government in July 2015 when renewed fighting broke out between the PKK and Turkish armed and security forces following a suicide attack in the Turkish-Syrian border town of Suruç. On 20th July 2015 a bomb, allegedly planted by ISIS, killed 32 pro-Kurdish young socialists who were on the way to Kobane to provide humanitarian aid and solidarity. In retaliation for the perceived failure of the government to prevent the rise of ISIS in the region, the PKK killed two Turkish policemen and consequently the Turkish military not only began bombing ISIS targets across the Syrian border but also PKK bases in the Qandil mountains of northern Iraq, in turn leading to the further killings by the PKK. The RULAC

(67) See The Rule of Law in Armed Conflicts 'Non-International Armed Conflict in Turkey', available at <http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-turkey#collapse2accord>

(68) Ibid.

karşı yürütülen uluslararası olmayan silahlı çatışmanın Suriye ve Irak'a yayıldığı, Türkiye'nin faaliyetlerinin Suriye ve Irak'ta devam eden uluslararası olmayan silahlı çatışmalarla iç içe geçmiş olduğunu belirtiyor. Türkiye'nin Irak ve Suriye topraklarında güç kullanımı sebebiyle Türkiye'deki uluslararası olmayan silahlı çatışmanın yayılma etkisi, Irak ve Suriye'yle paralel uluslararası silahlı çatışmalara sebep oluyor.⁽⁶⁸⁾ Türkiye'deki şiddet olaylarının uluslararası olmayan silahlı çatışma statüsünde sayılabileceği eşiği geçip geçmediğini belirlemede kullanılan kriterler (yani iç rahatsızlıklar ve gerilimlerin ötesinde bir yoğunluk derecesi ve çatışmanın en azından bir tarafının belirli bir örgütlülük düzeyine sahip bir devlet dışı silahlı grup olarak uluslararası olmayan silahlı bir çatışmaya taraf sayılabilmesi) konusunda ise, Silahlı Çatışmalarda Hukukun Üstünlüğü (RULAC) projesi, Temmuz 2015'ten beridir Türkiye'deki durumun iki kriteri de karşıladığını belirtiyor.

Şiddetin yoğunluğu değerlendirilirken bireysel çatışmaların sayısı, süresi ve yoğunluğu, kullanılan silahların ve askerî ekipmanın türleri, çatışmalara katılan insanların ve kuvvetlerin sayısı, ölü ve yaralı sayısı, maddi hasarın boyutları, kaçan sivillerin sayısı ve BM Güvenlik Konseyi'nin müdahil olması, hesaba katılan gösterici faktörler arasında yer alıyor. Değerlendirmeye göre Temmuz 2015'te ateşkes anlaşmasının sona ermesi, PKK ve Türk silahlı kuvvetleri ve güvenlik güçleri arasında Suruç'ta gerçekleşen intihar saldırısının ardından yaşanan çatışmaların sonucu olarak gerçekleşti. 20 Temmuz 2015 tarihinde, arkasında IŞİD'in olduğu düşünülen bir bombalı saldırıda, Kobani'ye insani yardım ve dayanışma desteği için giden 32 Kürt yanlısı genç sosyalist öldürüldü. Hükümeti IŞİD'in bölgede büyümesini engelleyememekten sorumlu tutan PKK, buna karşılık olarak iki Türk polisini öldürdü. Buna cevaben Türk ordusu hem Suriye sınırındaki IŞİD hedeflerini, hem de Kuzey Irak'taki Kandil dağlarında yer alan PKK üslerini bombalamaya başladı. Bu bombalamalara misilleme olarak PKK başka saldırılar düzenledi. RULAC değerlendirmesi, PKK'nın 21 Temmuz ile 12 Ağustos 2015 arasında 90 saldırıda bulunduğunu, hükümetin ise Ağustos ortası itibarıyla 390 PKK militanını öldürdüğünü iddia ettiğini belirtiyor. Hükümet, Temmuz 2015'te PKK ya da IŞİD'le bağlantısı olduğu düşünülen yüzlerce zanlıyı tutukladı. Silahlı çatışmanın geçmişteki evrelerinden farklı olarak, özellikle de Aralık 2015 ve Haziran 2016 tarihleri arasında silahlı çatışmalar Türkiye'nin güneydoğusundaki kentsel bölge-

(68) Ibid.

assessment highlights that the PKK undertook 90 attacks between 21st July and 12th August 2015 whereas the government claimed to have killed 390 PKK militants by mid-August. The government also arrested hundreds of people with suspected links to either the PKK or the Islamic State group in July 2014. Contrary to earlier phases of the armed conflict, armed clashes have also been taking place in urban areas of southeast Turkey, in particular between December 2015 and June 2016 when Kurdish forces retreated from their last urban strongholds, although since then, fighting has been taking place predominantly in rural areas. RULAC points to the curfews that have repeatedly been imposed on towns and city districts in southeast Turkey since August 2015 and cites estimates that at least half a million people had been forcibly displaced by the violence, large-scale destruction of property and by ongoing curfews across the southeast by December 2016. The use of heavy weaponry by the Turkish armed forces resulted in extensive destruction of some of the urban areas affected. In light of the frequency of attacks by the PKK and government armed and security forces, the number of casualties and the number of people forced to leave the areas affected by violence, RULAC concludes that the required degree of intensity was arguably reached from August 2015 onwards.⁽⁶⁹⁾

In terms of assessing whether armed groups exhibit the required degree of organization, a number of factors are examined, such as the existence of a command structure and disciplinary rules and mechanisms, the ability to procure, transport, and distribute arms, the ability to plan, coordinate and carry out military operations, the ability to negotiate and conclude agreements, such as cease fire or peace agreements. Crucially, if the criterion of a minimum organization of the armed groups is not fulfilled, an armed conflict cannot be said to exist for the purposes of international law. RULAC notes that there is relatively little available information about the current organization of the PKK but points to the fact that Cemil Bayık, believed to be the second in command of the PKK, has repeatedly spoken on behalf of the PKK from its base in the Qandil region in Iraq and that it is able to sustain military operations not only in Turkey but also in Iraq as part of the non-international armed conflict against the Islamic State group, which illustrates that the PKK fulfils the requisite degree of organization.⁽⁷⁰⁾

(69) Ibid.

(70) Ibid.

lere de taşındı. Haziran 2016'da Kürt kuvvetleri şehirlerdeki son kalelerinden de çekildi; o zamandan beri çatışmalar ağırlıklı olarak kırsal bölgelerde gerçekleşiyor. Ağustos 2015'ten bu yana Güneydoğu'daki il ve ilçelerde uygulanan sokağa çıkma yasaklarına dikkat çeken RULAC, Aralık 2016 itibarıyla, şiddet, büyük ölçekte mala zarar verme ve hâlen devam eden sokağa çıkma yasaklarının Güneydoğu'da en azından yarım milyon kişiyi zorla yerinden ettiğine yönelik tahminleri alınıyor. Türk silahlı kuvvetlerinin ağır silahlar kullanması, kimi kentsel alanlarda büyük ölçüde yıkıma yol açtı. PKK'nın, hükümet ve güvenlik güçlerinin saldırı sıklığı, şiddetten etkilenen bölgelerden kaçmak zorunda kalan insanların sayısı ve ölü/yaralı sayısı da hesaba katılınca RULAC, gereken yoğunluk düzeyinin muhtemelen Ağustos 2015'ten itibaren sağlanmış olduğuna kanaat getiriyor.⁽⁶⁹⁾

Silahlı grupların gereken örgütlülük düzeyinde olup olmadığını değerlendirirken hesaba katılan bir dizi faktör mevcut. Bunlar arasında emir-komuta zincirinin, disiplin kurallarının ve mekanizmalarının olması, silah edinme, taşıma ve dağıtma kapasitesi, askerî operasyonları planlama, koordine etme ve gerçekleştirme becerisi ve anlaşmaları (örneğin ateşkesler ve barış anlaşmaları) müzakere etme ve imzalama kapasitesi sayılabilir. En önemlisi, silahlı grup asgari örgütlülük kriterini karşılamıyorsa, uluslararası hukuk açısından silahlı bir çatışmanın olduğu söylenemez. RULAC, PKK'nın günümüzdeki organizasyonun pek bilinmediğini, fakat PKK'nın Öcalan'dan sonra ikinci lideri olduğu düşünülen Cemil Bayık'ın Irak'taki Kandil bölgesinden örgüt adına defaten konuşmuş olduğunu, sadece Türkiye'ye yönelik askerî operasyonlarla kısıtlı kalmayıp IŞİD'e karşı uluslararası olmayan silahlı çatışmasını Irak'ta da sürdürdüğünü ve dolayısıyla PKK'nın gereken örgütlülük kriterlerini karşıladığını söyler.⁽⁷⁰⁾

Yukarıda da belirtildiği gibi RULAC'ın değerlendirmesi, PKK'ya karşı yürütülen uluslararası olmayan silahlı çatışmanın yayılma etkisinin Suriye ve Irak'ta da hissedildiğini, bu bölgelerdeki Türk faaliyetlerinin ise Suriye ve Irak'taki uluslararası olmayan silahlı çatışmalarla iç içe geçmiş olduğunu ve aynı zamanda Irak ve Suriye ile paralel uluslararası silahlı çatışmalar yaşanmasına sebep olduğunu belirtiyor. Türkiye, Suriye'deki Kürt milisleri ve İslami Devlet grubunu topçu atışına tutuyor ve RULAC'ın da belirttiği gibi Kuzey Suriye'nin bir kısmını işgal ediyor.⁽⁷¹⁾ Halihazırdaki çatışmaya ya da çatışmalara uygulanabilecek kanunları değerlen-

(69) Ibid.

(70) Ibid.

(71) Bkz: <http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-turkey#collapse2accord>. See also J Marcus 'Syria war: Why Turkey's battle for northern Syria matters' *BBC News*, 2 February 2018.

Interestingly, as noted above, RULAC's assessment considers that the spill-over of the non-international armed conflict against the PKK into Syria and Iraq where the Turkish action is intertwined with the ongoing non-international armed conflicts in Syria and Iraq also leads to parallel international armed conflicts with Iraq and Syria. In Syria, Turkey has been shelling Kurdish militia and the Islamic State group and, RULAC notes, is occupying part of northern Syria.⁽⁷¹⁾ Thus, in terms of considering the law applicable to the current conflict(s), Turkey is a state party to the four 1949 Geneva Conventions, but has not ratified the 1977 Additional Protocol applicable to non-international armed conflicts. Both Turkey and the PKK are bound by common Article 3 of the 1949 Geneva Conventions that provides for the minimum standard to be respected and requires humane treatment without adverse distinction of all persons not or no longer taking active parts in hostilities. It prohibits murder, mutilation, torture, cruel, inhuman and degrading treatment, hostage taking and unfair trials. In addition, both parties are bound by customary international humanitarian law applicable to non-international armed conflicts. As well as international humanitarian law, RULAC confirms that international human rights law continues to apply during times of armed conflict. Under international human rights law, the territorial state has an obligation to prevent and to investigate alleged violations, including by non-state actors.⁽⁷²⁾

iv. INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS LAW

As noted above, the fact that Turkey does not recognise the conflict with the PKK as an armed conflict does not preclude it from being recognised as such. Regardless of whether Turkey accepts the application of international humanitarian law to the conflict, what is certain is that international human rights law applies. Turkey has signed and ratified most of the international human rights law treaties, with the exception of the Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance.⁽⁷³⁾ With regard to the Kurdish conflict though, it is Turkey's membership of the Council of Europe and the application of the European Convention on Human Rights that has had the greatest impact in terms of international oversight of how the Turkish State has responded to

(71) See <http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-turkey#collapse2accord>. See also J Marcus 'Syria war: Why Turkey's battle for northern Syria matters' *BBC News*, 2 February 2018. Available at <https://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-42818353>

(72) See <http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-turkey#collapse2accord>.

(73) See UN Treaty Body Database, status of ratifications. Available at https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=179&Lang=EN

dirme bağlamında, Türkiye 1949 tarihli dört Cenevre Sözleşmesinin taraf devletleri arasında; fakat uluslararası olmayan silahlı çatışmalara uygulanabilecek 1977 Ek Protokolünü imzalamadı. 1949 Cenevre Sözleşmelerinin korunması gereken asgari standartları belirleyen, çatışmaya doğrudan doğruya katılmayan tüm şahıslara ayırım yapılmadan insani muamele yapılmasını şart koşan ortak 3. maddesi, hem Türkiye'yi hem PKK'yı bağlamaktadır. Ortak 3. madde katil, tatili uzuv, zulüm, azap ve işkenceler, tehzil ve terzil edici muameleler, rehine almalar ve adil olmayan yargılamaları yasaklar. Buna ek olarak uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda geçerli uluslararası insancıl teamül hukuku, iki tarafı da bağlar. RULAC, uluslararası insancıl hukuka ek olarak silahlı çatışma durumlarında uluslararası insan hakları hukukunun da geçerliliğini koruduğunu doğrular. Uluslararası insan hakları hukukuna göre toprak sahibi devletin, devlet dışı aktörlerle de dahil olmak üzere tüm iddia edilen ihlalleri engelleme ve soruşturma yükümlülüğü vardır.⁽⁷²⁾

iv. ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI HUKUKU

Yukarıda da belirtildiği üzere, Türkiye'nin PKK'yla yaşanan çatışmayı silahlı çatışma olarak kabul etmemesi, başkalarının böyle kabul etmeyeceği anlamına gelmiyor. Türkiye uluslararası insancıl hukukun çatışmaya uygulanıp uygulanmayacağı konusunda ne derse desin, uluslararası insancıl hukukun bu durumda geçerli olduğu kesindir. Herkesin Zorla Kayıp Edilmeye Karşı Korunmasına Dair Bildiri istisna olmak üzere Türkiye, uluslararası insan hakları hukuku antlaşmalarının çoğunu imzalamıştır.⁽⁷³⁾ Fakat Kürt çatışması bağlamında, Türkiye'nin Avrupa Konseyi üyeliği ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni uygulaması, Türk devletinin çatışmaya nasıl karşılık verdiğinin uluslararası olarak değerlendirilmesi konusunda en büyük etkiye sahip olmuştur. Başta da belirtildiği gibi, birbirini takip eden Türk hükümetleri ülkedeki siyasal şiddeti terörizm olarak nitelendirmiştir; Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne getiren, devletin çatışmaya terörle mücadele yöntemleriyle karşılık verirken yaptığı insan hakları ihlalleridir. Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni o kadar çok ihlal etmiştir ki şu anda Avrupa Konseyi'ne üye olan 47 devlet arasında en çok ihlale sahip olan ülkedir.⁽⁷⁴⁾

(72) Bkz <http://www.rulac.org/browse/conflicts/non-international-armed-conflict-in-turkey#collapse2accord>.

(73) Bkz UN Treaty Body Database, status of ratifications. Kaynak: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=179&Lang=EN

(74) Bkz: S Ergin 'Turkey is the champion of rights violations at the ECHR' *Hürriyet Daily News* 20 December 2017.

the conflict. As noted at the outset, successive Turkish administrations have viewed the political violence in the country through the lens of terrorism and it is human rights violations committed during the State's efforts at containing the conflict through counter terrorism methods that have brought Turkey before the European Court of Human Rights. Turkey has been found in violation of the European Convention on Human Rights so frequently that it is currently the most persistent violator out of the forty-seven member States of the Council of Europe.⁽⁷⁴⁾

A recent fact-sheet issued by the European Court of Human Rights notes that the Court has delivered approximately 280 judgments “finding violations of the Convention which took place against the background of the fight against terrorism in the 1990s, in particular in connection with the conflict between Turkish security forces and the PKK, an illegal party.”⁽⁷⁵⁾ The case-law under the European Convention on Human Rights arising from the Kurdish conflict deals with a number of areas of the Convention and the Court has found Turkey to be in violation of provisions including Article 2 (right to life), 3 (freedom from torture), 5 (right to liberty and security), 6 (the right to a fair trial), 8 (right to respect for private and family life), 10 (freedom of expression), 11 (freedom of assembly and association), and Article 1 of Protocol 1 (protection of property) in cases connected to the conflict. Since the escalation of the conflict in the 1990s, the vast majority of cases where Turkey has come before the Court have been connected to the conflict in some way and the case-law in a sense serves as an independent source of information on the nature of the conflict. A detailed review of the case-law is beyond the scope of this report and has been conducted elsewhere⁽⁷⁶⁾ but it is worth noting that the European Court of Human Rights played a vital role in highlighting the nature of the abuses perpetrated during the late 1980s and early 1990s in efforts to contain the conflict.

One of the ways in which the State has responded to the use of political violence has been through the use of emergency law, sometimes requiring derogations from international treaty provisions. Emergency rule has been a common feature of the Turkish legal and political landscape. It has often been instituted in the aftermath of military coups and, as noted earlier, during the period between the mid 1980s

(74) See S Ergin 'Turkey is the champion of rights violations at the ECHR' *Hürriyet Daily News* 20 December 2017.

(75) European Court of Human Rights Factsheet on Armed Conflict, August 2019, 3. Available at https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Armed_conflicts_ENG.pdf

(76) For discussion of the relevant case-law, see, for example, E Hughes 'Political Violence and Law Reform in Turkey: Securing the Human Rights of the Kurds?' (2006) 26.2 J of Conflict Studies 71; K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) Chapter 3; and KA Cavanaugh 'Turkey's Hidden Wars' (2018) 31 Harv Hum Rts J 33.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yakın zamanda yayınladığı bilgilendirici bir belgeye göre Mahkeme, “1990'larda terörle mücadele esnasında gerçekleşen Sözleşme ihlalleri”ne ilişkin yaklaşık 280 hüküm verdiğini, “bunların çoğunun Türk güvenlik güçleriyle yasadışı PKK örgütü arasındaki çatışmayla bağlantılı olduğunu” belirtti.⁽⁷⁵⁾ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kürt çatışmasına dair içtihat hukuku, Sözleşmedeki bir dizi alanı kapsıyor ve Mahkeme, çatışmayla ilgili davalarda Türkiye'nin aralarında Madde 2 (yaşam hakkı), 3 (işkence yasağı), 5 (özgürlük ve güvenlik hakkı), 6 (adil yargılanma hakkı), 8 (özel ve aile hayatına saygı hakkı), 10 (ifade özgürlüğü), 11 (toplantı ve dernek kurma özgürlüğü) ve Ek Protokol Madde 1'in (mülkiyetin korunması) bulunduğu hükümleri ihlal ettiğine dair karara varmıştır. Çatışmanın 1990'larda yoğunlaşmasından itibaren Mahkemeye Türkiye'den gelen davaların büyük çoğunluğunun bir şekilde çatışmayla bağlantısı olmuştur; dolayısıyla bu bağlamda içtihat, çatışmanın doğasına dair bağımsız bir bilgi kaynağı niteliğini taşımaktadır. İchtihatın detaylı değerlendirilmesi bu raporun kapsamı dışında olup başka kaynaklarda halihazırda yapılmış⁽⁷⁶⁾ olsa da belirtmekte fayda var ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında çatışmayı kontrol altına almak adına yapılan ihlalleri aydınlatmak konusunda kilit rol oynamıştır.

Devletin siyasal şiddete karşılık verme yöntemlerinden biri de olağanüstü hâl kanunları olmuştur; bu kanunlar kimi zaman uluslararası antlaşma hükümlerinden derogasyonu (aykırı tedbirler almayı) gerektirmiştir. Olağanüstü hâl, Türk hukuki ve siyasal ikliminin alışıldık bir unsuru olagelmıştır. Olağanüstü hâl genelinde askerî darbelerin ardından uygulanmış olup daha önce de ifade edildiği gibi, 1980'lerin ortalarından 2002'ye kadar olan süreçte doğu ve güneydoğu vilayetleri, PKK'yla çatışma sebebiyle olağanüstü hâl rejimiyle yönetilmiştir. Olağanüstü hâl rejimi kavramı, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'te kurulmasını önceler; zira 1876 Anayasası'nın, yani Kanun-ı Esasi'nin 113. maddesinde kullanılan “idare-i örfiyye” ifadesi, “état de siege” yani ‘sıkıyönetim’ olarak çevrilegelmiştir. İdare-i örfiyye, egemen gücün, kamu düzeninin cidden tehdit altında olduğu bölgelerde geçici olarak anayasal özgürlüklere askıya almasını mümkün kılmıştır. İlk olarak anayasanın ilanını takip eden aylarda ve yıllarda, sıkıyönetime yönelik bir

(75) European Court of Human Rights Factsheet on Armed Conflict, August 2019, 3. Kaynak https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Armed_conflicts_ENG.pdf

(76) İlgili içtihatla ilişkin tartışmalar için örneğin bkz: E Hughes 'Political Violence and Law Reform in Turkey: Securing the Human Rights of the Kurds?' (2006) 26.2 J of Conflict Studies 71; K Yildiz and S Breau *The Kurdish Conflict: International Humanitarian Law and Post-Conflict Mechanisms* (Routledge, London & New York: 2010) Chapter 3; and KA Cavanaugh 'Turkey's Hidden Wars' (2018) 31 Harv Hum Rts J 33.

and 2002 provinces in the east and southeast of the country were governed under a state of emergency due to the conflict with the PKK. The concept of a state of emergency pre-exists the formation of the Turkish Republic in 1923, however, with the phrase “*idare-i örfiyye*” first used in article 113 of the 1876 constitution: “[o]ften translated as ‘état de siege’ (or ‘state of siege’), the *idare-i örfiyye* enabled the sovereign authority to temporarily suspend constitutional freedoms in localities threatened by major disruptions to public order. It was first applied in the months and years following the constitution’s promulgation, through a set of measures specific to the state of siege, such as curfews, a ban on public gatherings, and the establishment of courts-martial to try civilians.”⁽⁷⁷⁾ The text of article 113 gave the Sultan wide-ranging powers: “[i]n the case of the preparation of acts, or the appearance of indications of a nature to presage disturbance at any point on the territory of the Empire, the Imperial Government has the right to proclaim a state of siege (*idare-i örfiyye*) there. The state of siege consists in the temporary suspension of the civil laws. The mode of administration of localities under a state of siege will be regulated by a special law. His Majesty the Sultan has the exclusive right of expelling from the territory of the Empire those who, in consequence of trustworthy information obtained by the police, are recognized as dangerous to the safety of the State.” The tool was used widely during the latter period of Ottoman rule and, as Lévy-Aksu notes, it “was one of the few Ottoman legal notions to be adopted as is by the republican regime after 1923.”⁽⁷⁸⁾ It is a tool that has been utilised frequently in the modern era in order to grant the Turkish State greater leeway – unencumbered by the full restrictions imposed by international law – in enacting counter-terrorism measures. Under Article 15 of the European Convention on Human Rights, States have a right to suspend certain provisions of the Convention if they are faced with a public emergency threatening the life of the nation and cannot commit to applying the Convention in full. Article 15 provides that:

“1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation any High Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Convention to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with its other obligations under international law.

(77) N Lévy-Aksu, ‘An Ottoman variation on the state of siege: The invention of the *idare-i örfiyye* during the first constitutional period’ (2016) vol. 55 *New perspectives on Turkey*, 5, 7.

(78) *Ibid* 26.

dizi tedbir (sokağa çıkma yasakları, toplanma yasağı ve sivillerin yargılandığı askerî mahkemelerin kurulması) aracılığıyla uygulanmıştır.”⁽⁷⁷⁾ Madde 113 padişaha geniş yetkiler tanımıştır: “Mülkün bir cihetinde ihtilâl zuhur edeceğini müeyyid asar ve emarat görüldüğü halde hükûmeti seniyenin o mahalle mahsus olmak üzere muvakkaten (*idare-i örfiye*) ilânına hakkı vardır. (İdarei örfiyye) kavanin ve nizamatı mülkiyenin muvakkaten tailinden ibaret olup (*idare-i örfiyye*) tahtında bulunan mahallin sureti idaresi nizamı mahsus ile tâyin olunacaktır. Hükûmetin emniyetini ihlâl ettikleri idarei zabitanın tahkikatı mevsukası üzerine sabit olanların memâliki mahrusai şaheneden ihraç ve teb’id etmek münhasran zatı hazireti padişahinin yedi iktidarındadır.” Bu yöneme Osmanlı’nın son dönemlerinde sıklıkla başvurulmuş olup Lévy-Aksu’nun da ifade ettiği gibi, “Cumhuriyet rejiminin 1923 sonrasına taşıdığı az sayıdaki hukuki kavram arasında yer almaktadır.”⁽⁷⁸⁾ Bu yöneme modern dönemde sıklıkla başvurulmasının sebebi, Türk devletine uluslararası hukukun getirdiği kısıtlamalardan azade bir hareket alanı sağlamaktır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 15. maddesine göre devletler, ulusun varlığını tehdit eden ve Sözleşmenin tümüyle uygulanmasını engelleyen genel tehlike hâllerinde Sözleşmenin kimi hükümlerini askıya alma hakkına sahiptir. Madde 15 şöyle der:

- “1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme’de öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir.
2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. Maddeye [yaşam hakkı], 3 [işkence yasağı]. ve 4. [kölelik ve zorla çalıştırma yasağı] maddeler (fıkra 1) ile 7. Maddeye [kanunsuz ceza olmaz] aykırı tedbirlere cevaz vermez.
3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’ne bildirir.”

(77) N Lévy-Aksu, ‘An Ottoman variation on the state of siege: The invention of the *idare-i örfiyye* during the first constitutional period’ (2016) vol. 55 *New perspectives on Turkey*, 5, 7.

(78) *Ibid* 26.

2. *No derogation from Article 2 [right to life], except in respect of deaths resulting from lawful acts of war, or from Articles 3 [prohibition of torture and inhuman or degrading treatment or punishment], 4 (paragraph 1) [prohibition of slavery and servitude] and 7 [no punishment without law] shall be made under this provision.*
3. *Any High Contracting Party availing itself of this right of derogation shall keep the Secretary General of the Council of Europe fully informed of the measures which it has taken and the reasons therefor. It shall also inform the Secretary General of the Council of Europe when such measures have ceased to operate and the provisions of the Convention are again being fully executed."*

Turkey is one of nine Council of Europe States that have had cause to derogate from the European Convention on Human Rights. It most recently derogated from the Convention in the aftermath of the failed coup in July 2016 when it declared a state of emergency and notified the Secretary General of the Council of Europe that it would be derogating from the Convention, a derogation that remained in place until August 2018.⁽⁷⁹⁾ Historically, the European Court of Human Rights has adopted a deferential approach to States in examining whether or not a situation is sufficiently grave, i.e. a 'threat to the life of the nation' exists, per the language of Article 15, maintaining that the State is best placed to decide on the gravity of the situation. In accepting Turkey's derogation from the Convention in 1990, the Council of Europe has also arguably accepted the Turkish State's categorisation of the conflict in Turkey as a problem of terrorism. In the seminal case of *Aksoy v Turkey*, for example, the Court took the view that the "investigation of terrorist offences undoubtedly presented the authorities with special problems" and took account of the "unquestionably serious problem of terrorism in South-East Turkey and the difficulties faced by the State in taking effective measures against it."⁽⁸⁰⁾ This language is repeated in all of the cases concerning State action in trying to contain the conflict and whilst the existence of a "serious problem of terrorism in South-East Turkey" has clearly not given the government *carte blanche* in terms of how it deals with it – evident from the number of times in which the Court has found Turkey in violation of the Convention – it is the backdrop against which the actions of the State have been assessed and perhaps merited closer review by the Court.

(79) See 'PACE President welcomes the end of the Turkish derogation in time of emergency under Article 15 of the ECHR'. Available at <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=7164&cat=15>

(80) *Aksoy v Turkey*, judgment of 18 December 1996

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı tedbirler alma gereği duymuş dokuz Avrupa Konseyi üyesi devlet arasında yer almaktadır. En yakın aykırı tedbirler, Temmuz 2016'daki başarısız darbe girişimi sonrasında olağanüstü hâl ilan edildikten sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne Sözleşmeden aykırı tedbirler alınacağını bildirilmesiyle olmuş ve bu durum Ağustos 2018'e kadar sürmüştür.⁽⁷⁹⁾ Tarihsel olarak baktığımızda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bir durumun yeterince ciddi olup olmadığını, yani Madde 15'in kullandığı ifadeyle "ulusun varlığını tehdit eden" bir durum olup olmadığını kararlaştırırken devletleri kayıran bir yaklaşım gösterdiğini, durumun ciddiyetine karar vermeye en uygun makamı devlet olarak gördüğünü gözlemleriz. Türkiye'nin 1990'da Sözleşmeden derogasyonunu kabul eden Avrupa Konseyi, aynı zamanda Türk devletinin Türkiye'deki çatışmayı terör sorunu olarak nitelendirmesini de kabul etmiştir. Örneğin önemli bir vaka olan *Aksoy v Türkiye* davasında Mahkeme, "terör suçlarının soruşturulmasının muhakkak yetkililere duruma mahsus güçlükler çıkardığı" görüşünü ifade eder ve "Türkiye'nin güneydoğusundaki çok ciddi terör sorununu ve devletin terörle mücadelede yaşadığı zorlukları" hesaba kattığını belirtir.⁽⁸⁰⁾ Bu dil, çatışmayı kontrol etmeye çalışan devlet faaliyetleriyle ilgili tüm davalarda tekrar eder ve her ne kadar "Türkiye'nin güneydoğusundaki ciddi terör sorunu" hükümete mücadele konusunda açık çek vermediyse de (bunu Mahkemenin defalarca Türkiye'nin Sözleşmeyi ihlal ettiğine karar vermesinden anlayabiliriz) devletin faaliyetleri Mahkeme tarafından böylesi bir anlayış zemininde değerlendirilip bazı durumlarda daha yakından incelenir olmuştur.

(79) Bkz: 'PACE President welcomes the end of the Turkish derogation in time of emergency under Article 15 of the ECHR'. Kaynak: <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=7164&cat=15>

(80) *Aksoy v Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar.

III. TOWARDS A POLITICAL SOLUTION

Despite the key role of the case-law of the European Court of Human Rights in, as highlighted by Kurban and Güllalp, a providing a “repository of information on the nature of the conflict,”⁽⁸¹⁾ it is arguably Turkey’s relationship with the European Union that has been the greater agent of change when it comes to addressing the issues seen by many as key contributing factors to the continuation of the conflict. The election of the AK Party government in 2002 coincided with and subsequently accelerated a series of reforms being undertaken as part of Turkey’s EU accession bid. The recognition that the Kurdish conflict in Turkey was more multifaceted than simply a problem of terrorism and would require a democratic solution marked a shift away from the classic approach to the conflict, which was that it could only be solved through military might.⁽⁸²⁾ Historical parallels in the treatment by the Turkish State of Kurdish political representatives and those of the AK Party’s predecessors in *Refah Partisi* and *Fazilet Partisi* suggested that an AK Party government would take a more nuanced view of the Kurdish question.⁽⁸³⁾ Certainly the early part of AK tenure saw a series of legal reforms enacted that had a direct bearing on the lives of Turkish citizens of Kurdish origin; the constitutional reforms of 2001, for example, and subsequent series of reform packages provided cultural rights to Turkey’s Kurds, such as the lifting of the ban on Kurdish language publications.⁽⁸⁴⁾ Other developments such as the full lifting of the state of emergency in Kurdish majority provinces; the abolition of State Security courts; the elimination of legal restrictions on the use

(81) D Kurban and H Güllalp ‘A Complicated Affair: Turkey’s Kurds and the European Court of Human Rights’ in, D Anagnostou (ed) *The European Court of Human Rights: Implementing Strasbourg’s Judgments on Domestic Policy* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013) 166-187, 166.

(82) See ‘Peace be unto you: The Turkish Prime Minister paves the way for a deal with the Kurds’ *The Economist* 18 August 2005.

(83) See K Cavanaugh and E Hughes ‘A Democratic Opening? The AKP and the Kurdish Left’ (2015) 12.1 *Muslim World Journal of Human Rights*, 53, 59, arguing that historical parallels in the State’s treatment of Islamic and Kurdish political parties in Turkey are readily apparent: “[p]olitical parties with a real or perceived “Islamist” agenda have, since the formation of the State, been viewed as a threat to the secular nature of the Turkish Republic, whereas Kurdish nationalist parties, or even those challenging the traditional State security narrative in addressing the Kurdish question (such as the Communist Party), have been seen as a threat to the unitary nature of the Turkish State. Thus both groups have a long history of their political representation being excised from the public sphere on the basis of militant democratic arguments”

(84) For discussion of the reforms engendered by the EU accession process, see A Resul Usul *Democracy in Turkey: The Impact of EU Political Conditionality* (Routledge: London and New York, 2011).

III. SİYASİ BİR ÇÖZÜME DOĞRU

Kurban ve Güllalp’ın belirttiği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin “çatışmanın doğasına dair bir bilgi birikimi oluşturarak”⁽⁸¹⁾ içtihata yönelik çok önemli bir rol oynamasına rağmen, çoğu kişi tarafından çatışmanın devam etmesine esas katkıda bulunduğu düşünülen faktörlerin ele alınması konusunda gerçek değişimi sağlayan, Türkiye’nin Avrupa Birliği’yle ilişkisi olmuştur. 2002’de AK Parti’nin iktidara gelmesi, Türkiye’nin AB katılım müzakerelerinde yapılan bir dizi reformla eş zamanlı gerçekleşti ve daha sonra bu reformlara hız kazandırdı. Türkiye’nin Kürt sorununun sadece terör problemi olmadığı ve demokratik bir biçimde çözülmesi gerektiğine dair kabul, çatışmanın sadece askerî güçle çözülebileceğini öngören klasik yaklaşımdan uzaklaştı.⁽⁸²⁾ Türk devletinin Kürt siyasetçilere gösterdiği muamele ile AK Parti’nin öncüleri olan Refah Partisi ve Fazilet Partisi’ne gösterdiği muamele arasındaki benzerlik, AK Parti hükümetinin Kürt sorununa daha nüanslı yaklaşacağı beklentilerini uyandırdı.⁽⁸³⁾ Nitekim AK Parti iktidarının ilk dönemlerinde gerçekleşen hukuki reformlar, Kürt kökenli Türk vatandaşlarının hayatını doğrudan etkiledi; örneğin 2001 anayasa değişiklikleri ve ardından gelen bir dizi reform paketi, Türkiyeli Kürtlere kimi kültürel haklar tanıdı, örneğin Kürtçe yayın yasağının kaldırılması gibi.⁽⁸⁴⁾ Nüfusun yoğunluklu olarak Kürt olduğu illerde olağanüstü hâlin tamamen kaldırılması, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kapatılması, Kürtçe konuşmaya dair yasakların kaldırılması, Kürtçe basın ve yayın yasaklarının kaldırılması ve çok övülen “Kürt açılımı/Demokratik Açılım”,⁽⁸⁵⁾ “düşünce yapısının ciddi anlamda değiştiğini, Kürt sorununu tamamen

(81) D Kurban and H Güllalp ‘A Complicated Affair: Turkey’s Kurds and the European Court of Human Rights’ in, D Anagnostou (ed) *The European Court of Human Rights: Implementing Strasbourg’s Judgments on Domestic Policy* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013) 166-187, 166.

(82) Bkz ‘Peace be unto you: The Turkish Prime Minister paves the way for a deal with the Kurds’ *The Economist* 18 August 2005.

(83) Bkz: K Cavanaugh and E Hughes ‘A Democratic Opening? The AKP and the Kurdish Left’ (2015) 12.1 *Muslim World Journal of Human Rights*, 53, 59, Yazarlar devletin İslami ve Kürt siyasi partilere yaklaşımındaki tarihsel benzerliklerin çok açık olduğunu savunmaktadır: “İslami ajandaya sahip siyasi partiler devletin kuruluşundan bu yana Türkiye Cumhuriyeti’nin laik doğasına tehdit olarak algılanmıştır; Kürt milliyetçisi partiler, hatta devletin geleneksel Kürt sorunu anlatısına meydan okuyan partiler ise (örneğin Komünist Parti) devletin birliğine tehdit olarak algılanmıştır. Dolayısıyla militan demokrat argümanlarından ötürü iki grubun siyasi temsilcileri de kamu alanından dışlanmıştır.”

(84) AB katılım sürecinde yapılan reformlara yönelik bir tartışma için bkz: A Resul Usul *Democracy in Turkey: The Impact of EU Political Conditionality* (Routledge: London and New York, 2011).

(85) Bkz: C Saraçoğlu *Kurds of Modern Turkey: Migration, Neoliberalism and Exclusion in Turkish Society* (I.B. Tauris: London and New York: 2011) 2, “Kürt açılımı” ve “demokratik açılım”ın Türk kamuoyunda aynı anlamda kullanıldığını, bunun da Türkiye’de demokratikleşme sorunuyla Kürt sorununun madalyonun iki yüzü olduğunu gösterdiğini kaydeder.

of the Kurdish language; the lifting of the ban on Kurdish language publications and broadcasting in the Kurdish language and, the much lauded 'Kurdish Opening'/'Democratic Opening'⁽⁸⁵⁾ "illustrated a significant rethinking and for the most part a break with the previous classical approach towards the Kurdish Question in Turkey mainly through its full and official recognition."⁽⁸⁶⁾

The period between 2009 and 2015 was perhaps the most hopeful to date in terms of moving towards a negotiated settlement of the Kurdish conflict. Leaving aside the legal reforms that had in part been prompted by EU membership aspirations, a number of innovative participatory and inclusive measures were taken during this period, such as the establishment of the cross-party Constitutional Reconciliation Commission in 2011 and the Wise Persons' Commission in April 2013. Çuhadar, however, identifies a number of key weaknesses that were evident in the process from the outset, including a lack of agreement on how the process should be framed: the parties disagreed on how it should be framed and the lack of an independent third party which might serve to mitigate distrust between the parties.⁽⁸⁷⁾ It is perhaps unfortunate also that the resolution process coincided with conflict on Turkey's borders which had a destabilising impact on internal dynamics. Added to this was a lack of agreement amongst opposition parties about how, or even, if, the process should be conducted.

(85) See C Saraçoğlu *Kurds of Modern Turkey: Migration, Neoliberalism and Exclusion in Turkish Society* (I.B. Tauris: London and New York: 2011) 2, noting that "the fact that the phrases 'Kurdish initiative' and 'democratic initiative' are used interchangeably in Turkish public life to refer to this project indicates that the problem of 'democratisation' and the Kurdish question in Turkey are considered to be two sides of the same coin."

(86) K Yildiz 'Turkey's Kurdish Conflict: Pathways to Progress' (2012) Vol. 14.4 *Insight Turkey*, pp. 154-5.

(87) E Çuhadar 'Inclusion and the Kurdish 'Resolution Process' in Turkey' (2019) Conciliation Resources Accord, Issue 28, 80. Available at https://www.cr.org/downloads/Inclusion%20and%20the%20Kurdish%20Resolution%20Process'%20in%20Turkey_0.pdf

ve resmen tanımak suretiyle önceki yaklaşımlardan büyük ölçüde uzaklaşıldığını" gösteriyordu.⁽⁸⁶⁾

2009 ve 2015 arasındaki dönemde Kürt sorununun müzakereyle çözülmesine yönelik en umut vadeden gelişmeler yaşandı. AB üyeliği hedefiyle yapılan hukuki reformlara ek olarak bu dönemde bir dizi yenilikçi, katılımcı ve kapsayıcı girişim gerçekleşti, 2011'de partiler arası Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun, Nisan 2013'te ise Akil İnsanlar Heyeti'nin kurulması gibi. Fakat Çuhadar'a göre bu sürecin en başından beri kendini belli eden birkaç önemli sorun olagelmıştır; sürecin nasıl bir bağlama oturtulacağına dair tarafların hemfikir olamaması da bu sorunlar arasındadır. Taraflar, sürecin nasıl bağlama oturtulacağı ve taraflar arasındaki güvensizliği azaltabilecek bağımsız bir üçüncü tarafın sürece dahil olması konularında anlaşamamıştır.⁽⁸⁷⁾ Çözüm sürecinin Türkiye'nin sınırlarında yaşanan çatışmayla aynı zamana denk gelmesi de iç dinamikleri istikrarsızlaştırmak gibi talihsiz bir etki yaratmıştır. Buna ek olarak muhalefet partileri arasında sürecin nasıl devam edeceğine, hatta devam edip etmeyeceğine dair anlaşma sağlanamamıştır.

(86) K Yildiz 'Turkey's Kurdish Conflict: Pathways to Progress' (2012) Vol. 14.4 *Insight Turkey*, pp. 154-5.

(87) E Çuhadar 'Inclusion and the Kurdish 'Resolution Process' in Turkey' (2019) Conciliation Resources Accord, Issue 28, 80. Kaynak: https://www.cr.org/downloads/Inclusion%20and%20the%20Kurdish%20Resolution%20Process'%20in%20Turkey_0.pdf

CONCLUSION

Both the legal and political parameters of the Kurdish conflict in Turkey remain contested, which is not unusual in the context of intra-State conflicts. As discussed above, there are various reasons why States do not label their efforts in containing political violence as armed conflict, largely centred around legitimacy, sovereignty, and potentially constraining State action taken in response.

The difficulties in re-starting the Turkish solution process that has been shelved since 2015 and negotiating a solution to the Kurdish conflict are numerous. As Aslan succinctly outlines, “State-Kurdish relations in the 2000s underline how difficult settling a conflict becomes after long periods of war. Armed conflicts harden identities, polarize societies, hurt mutual trust, and make negotiations and compromises unlikely. The settlement of the Kurdish problem today is much more complicated than it was before the start of the armed conflict. A possible settlement today depends not so much on the state’s accommodation of Kurdish cultural and linguistic demands but on solutions to more difficult questions.”⁽⁸⁸⁾ The more difficult questions alluded to by Aslan are also now compounded by the ongoing conflict in Syria which cannot but have an impact on Turkey’s internal dynamics.

Ironically, although the most recent phase of the resolution process appeared so heavily reliant on the strong leadership of both the Kurdish and AK Party sides, a somewhat weakened AK Party given the results of the 2019 mayoral and municipal elections and perhaps also if emerging reports of splits with the party’s base are substantiated, may hasten a return to the process.⁽⁸⁹⁾ The AK Party in a weakened electoral position may seek to reach out to conservative Kurdish voters, who, since the shelving of the resolution process in 2015 and the targeting of opposition voices in the aftermath of the attempted coup in 2016, have moved away from the AK Party. Alternatively, a new political party in a “broad-based national consensus government, which is likely to replace the current government in the medium term”⁽⁹⁰⁾ might see a return to the resolution process as a good in itself. Viewed from an optimistic perspective, Bayramoğlu suggests that “both the internal dynamics and the international state of affairs with regards to the Kurdish problem favour a return to politics.”⁽⁹¹⁾

(88) S Aslan *Nation-Building in Turkey and Morocco: Governing Kurdish and Berber Dissent* (CUP: Cambridge, 2015) 163.

(89) See K Gursel ‘New Turkish political party in works as economy czar quits AKP’ *Al Monitor* 16 July 2019.

(90) *Ibid.*

(91) A Bayramoğlu ‘The Transformation of Turkey’s Political Equation: New Opportunities in the Kurdish Issue’, *Democratic Progress Institute*, May 2019, 32. Available at https://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2019/09/DPI_Ali-Bayramoglu-Assessment.pdf

SONUÇ

Türkiye’nin Kürt sorununun hukuki ve siyasi parametreleri hâlen tartışılıyor; ülke içinde gerçekleşen çatışmalarda bu çok sıra dışı bir durum değil. Yukarıda değindiğimiz gibi, devletlerin siyasal şiddeti kontrol etme faaliyetlerini silahlı çatışma olarak nitelendirme için çeşitli sebepleri mevcuttur; bunlar genelde meşruiyet, egemenlik ve devletin olası müdahale faaliyetlerini kısıtlamamak olarak tanımlanabilir.

Türkiye’deki 2015’ten bu yana rafa kaldırılmış olan çözüm sürecini yeniden başlatmaya ve Kürt sorununa bir çözüm müzakere etmeye yönelik çeşitli zorluklar mevcut. Aslan bu konuda iyi bir özet sunuyor: “2000’lerde devlet ve Kürtler arasındaki ilişkiler, uzun savaş dönemlerinden sonra çatışmaları çözmenin ne kadar zor olduğunu gösteriyor. Silahlı çatışmalar kimlikleri katılaştırıyor, toplumları kutuplaştırıyor, karşılıklı güveni zedeliyor, uzlaşma ve müzakereyi imkansızlaştırıyor. Kürt sorununun günümüzde çözülmesi, silahlı çatışmanın başlamasından önce çözülmesine kıyasla çok daha zor. Günümüzde olası bir çözüm, devletin Kürtlerin kültürel ve dil taleplerine karşılık vermesine değil, çok daha güç sorunların çözülmesine bakıyor.”⁽⁸⁸⁾ Altan’ın bahsettiği güç sorunlar, günümüzde Suriye’de devam eden ve Türkiye’nin iç dinamiklerini de etkileyen çatışma sebebiyle daha da karmaşıklaşmış durumda.

İroniktir, çözüm sürecinin son dönemi hem AK Parti’nin hem Kürt tarafının güçlü liderlikleri ekseninde ilerlemiş olsa da, 2019 seçim sonuçlarının ve parti tabanındaki ayrışma haberlerinin doğrultusunda zayıfladığı gözlemlenebilen bir AK Parti, sürece geri dönüşünü isteyebilir.⁽⁸⁹⁾ AK Parti, seçimler konusunda zayıflamış konumunu düzeltmek için muhafazakâr Kürt seçmenlere erişmeye çalışabilir. Bu seçmenler çözüm sürecinin 2015’te rafa kaldırılmasından ve 2016’daki darbe girişimi ardından muhaliflerin hedef tahtasına konulmasından sonra AK Parti’den uzaklaşmıştı. Öte yandan, “orta vadede şu anki hükümetin yerine geçmesi olası, geniş tabanlı bir ulusal koalisyon hükümeti”⁽⁹⁰⁾ içinde yer alan yeni bir siyasi parti, sürece geri dönüşünü yerinde addedebilir. İyimser bir yaklaşım sergileyen Bayramoğlu, “Kürt sorununa dair iç ve dış dinamikler, siyasete geri dönüşü destekler nitelikte,” diyor.⁽⁹¹⁾

(88) S Aslan *Nation-Building in Turkey and Morocco: Governing Kurdish and Berber Dissent* (CUP: Cambridge, 2015) 163.

(89) Bkz: K Gursel ‘New Turkish political party in works as economy czar quits AKP’ *Al Monitor* 16 July 2019.

(90) *Ibid.*

(91) A Bayramoğlu ‘The Transformation of Turkey’s Political Equation: New Opportunities in the Kurdish Issue’, *Democratic Progress Institute*, May 2019, 32. Kaynak https://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2019/09/DPI_Ali-Bayramoglu-Assessment.pdf

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- >> To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- >> To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- >> To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- >> To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- >> To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- >> Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- >> Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- >> Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- >> Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART QC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and

Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including *Unspeakable Truths*, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

JACKI MUIRHEAD

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015 – a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnisiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşmasıyla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnsiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for Daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoglu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burak, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmak-

tadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burak'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdamı Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatış-

ma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnişiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnişiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim

Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasal İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsni Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN (Director, Eurasia)

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan *Martin Griffiths*, uluslararası bir arabulucudur ve yakın zamanda *BM Yemen Özel Temsilcisi* olarak atanmıştır. *Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümünde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.*

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosu'na kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darulacaze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesinde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesinde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarında dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletisim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Va-

kıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of

Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolıvya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012 – 2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomats (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants - JCWI - (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde li-

derliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamento'ya" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org

 @DPI_UK

 DemocraticProgressInstitute